

ADVIESCOMMISSIE SAMENWERKINGSVERBANDEN

ADVIES

ISRAËL-GAZA: SAMENWERKING MET ACADEMISCHE PARTNERS

SAMENSTELLING VAN DE ADVIESGROEP SAMENWERKINGSVERBANDEN

Prof. Dr. Nicola Jägers (voorzitter),
Hoogleraar Mensenrechten
Prof. Dr. Wim Dubbink (lid),
Hoogleraar Ethiek van Bedrijf en Organisatie
Prof. Dr. Esther Keymolen (lid),
Hoogleraar Regulering van digitale technologie
Prof. Dr. Juliette Schaafsma (lid)
Hoogleraar Cross-culturele interactie

Inhoudsopgave

Het werk van de Adviescommissie samenwerkingsverbanden	4
Preambule, aanbevelingen en samenvatting	5
1. Aanleiding en onderzoeksvraag	10
2. Analyse van de mensenrechtensituatie.....	13
2.1.Systematische en grove schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden in het land of in het gebied waar de partner opereert?.....	13
3. Analyse samenwerkingsverbanden en academische	16
partners	16
3.1. Activiteiten.....	16
3.2. Academische partners	16
3.3. Academische context	19
4. Hoe moet Tilburg University zich vanuit moreel perspectief verhouden tot haar academische partners in Israël?	21
5. Conclusies en aanbevelingen	24
Bijlage 1: Inge vulde QuickScan vooronderzoek.....	26
Bijlage 2: Afwegingskader (versie 2 oktober 2024).....	28
Bijlage 3: Bronnen	34

Het werk van de Adviescommissie samenwerkingsverbanden

De universiteit hecht aan samenwerking met externe partijen. Samenwerking biedt kansen voor onderzoek, onderwijs en impact maar kan ook risico's opleveren, bijvoorbeeld wanneer belangrijke (academische) waarden worden aangetast. Zo staat Tilburg University voor academische vrijheid en onafhankelijkheid en voor wetenschappelijke integriteit, kennis en waarheid, (zelf-)kritiek en discussie, en openheid en vertrouwen. De vrijheid van elke onderzoeker om zelf keuzen te maken over onderzoek en samenwerkingspartners is daarbij een belangrijke verworvenheid.

De waarden van de universiteit kunnen onder druk komen te staan wanneer wordt samengewerkt met externe partijen. Zo kan deze samenwerking plaatsvinden onder complexe omstandigheden, waarbinnen de universiteit als vrijplaats in dienst van de waarheid in het geding komt, of de ethische en methodologische voorwaarden voor verantwoord onderzoek en onderwijs niet gewaarborgd kunnen worden. Daarnaast kunnen de resultaten van (bepaalde vormen van) onderzoek worden gebruikt door partijen die bijvoorbeeld de mensenrechten sterk veronachtzamen, terroristische of militaire motieven hebben of activiteiten ontplooiën die niet duurzaam zijn of schadelijk voor de leefomgeving. Ook kan het voorkomen dat (beoogde) samenwerkingspartners direct of indirect bijdragen aan grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden. Door met deze partijen samen te werken, kan de universiteit onbedoeld ook bijdragen aan het legitimeren van dergelijke activiteiten. De universiteit heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid om goed te doen en leed of schade te vermijden en om de waardigheid en fundamentele rechten van mensen en haar eigen waardigheid te respecteren.

Om ervoor te zorgen dat samenwerkingsverbanden in lijn zijn met haar waarden, heeft Tilburg University een adviescommissie samenwerkingsverbanden ingesteld. Deze adviescommissie kan desgevraagd advies uitbrengen aan de hand van het door haar ontwikkelde normatief afwegingskader zodat de universiteit weloverwogen keuzen kan maken bij het aangaan dan wel continueren van samenwerkingen met externe partners. De adviescommissie hanteert gepaste zorgvuldigheid op het gebied van mensenrechten als uitgangspunt. De gepaste zorgvuldigheidsbenadering vraagt naast het identificeren en beoordelen van werkelijke en potentiële negatieve effecten op de rechten van de mens om maatregelen die deze effecten kunnen stoppen, voorkomen of beperken. Een samenwerking kan als gevoelig worden beschouwd wanneer het bijvoorbeeld gaat om partners in landen waarvoor nationale of internationale beperkingen gelden, of die mogelijk betrokken zijn bij systematische en grove schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden.

De adviescommissie kan advies uitbrengen over eenmalige of langdurige samenwerkingsverbanden van Tilburg University op het terrein van onderwijs, onderzoek, impact en bedrijfsvoering. De adviescommissie kan organisaties als geheel evalueren, onderdelen van de organisatie van de samenwerkingspartner, en ook de activiteiten die uitgeoefend (zullen) worden in het kader van de samenwerking. Het afwegingskader wordt niet toegepast op het niveau van een land of een regime. De adviescommissie adviseert ook niet over individuele relaties tussen wetenschappers.

Preambule, aanbevelingen en samenvatting

Preambule

De adviescommissie samenwerkingsverbanden stelt na onderzoek, op basis van de haar tot op heden beschikbare informatie¹, vast dat:

- Het Internationaal Gerechtshof en andere toonaangevende VN-entiteiten stellen dat aannemelijk is dat er sprake is van grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden in het conflict in Gaza (1)
- De Israëlische defensie direct betrokken is bij deze schendingen (2)
- Er sprake is van een grote mate van verwevenheid tussen de onderzochte partneruniversiteiten van Tilburg University en de Israëlische defensie (3)
- De onderzochte partneruniversiteiten zich niet voldoende kritisch verhouden tot deze schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden (4)

Op basis van deze bevindingen constateert de Adviescommissie dat Tilburg University als morele actor niet passief kan blijven en in actie moet komen. De commissie vertaalt dit morele oordeel in het volgende handelingsperspectief: de adviescommissie adviseert Tilburg University om, binnen de juridische en bestuurlijke kaders, de onderzochte samenwerkingsactiviteiten op te schorten. Bij veranderende omstandigheden op partner-, activiteit-, of contextniveau is het altijd mogelijk om samenwerkingsverbanden opnieuw te beoordelen.

❖ AANBEVELING 1: UITWISSELING

Zend geen studenten en medewerkers vanuit Tilburg University naar de Israëlische partneruniversiteiten maar behoud de mogelijkheid om studenten en medewerkers van de Israëlische partners te ontvangen.

❖ AANBEVELING 2: ONDERZOEK

Schort, binnen de juridische en bestuurlijke kaders, onderzoekssamenwerkingen met de academische partners in Israël op.

❖ AANBEVELING 3: TOEKOMSTIGE SAMENWERKINGSVERBANDEN

Hanteer het voorzorgsbeginsel en zorg ervoor dat nieuwe samenwerkingsverbanden op het gebied van onderzoek, onderwijs en bedrijfsvoering met partners en activiteiten die mogelijk bijdragen aan systematische en grove schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden worden voorgelegd aan de adviescommissie.

❖ AANBEVELING 4: BEWUSTWORDING

Creëer bewustzijn onder Tilburg University medewerkers ten aanzien van gevoelige samenwerkingsverbanden. Borg dat onderzoekers reflecteren met wie onderzoek wordt gedaan voorafgaand aan het aangaan van samenwerkingsverbanden. Zorg voor een goede inbedding van het normatieve afwegingskader en de bijbehorende *governance* binnen Tilburg University.

---

¹ De situatie in het Midden-Oosten ontwikkelt zich razendsnel. Dit advies is vastgesteld op 29 november 2024 op basis van de toen beschikbare informatie.

Samenvatting

Aanleiding voor het werk van de adviescommissie in de huidige casus

De adviescommissie samenwerkingsverbanden (adviescommissie) is verzocht door het College van Bestuur (CvB) om een advies op te stellen over de samenwerkingsverbanden van Tilburg University met universiteiten in Israël in de context van het conflict in Gaza.

Het afgelopen jaar was sprake van een dramatische escalatie in het historisch gewortelde, complexe Israëlisch-Palestijnse conflict. De escalatie van de afgelopen maanden en het daarmee gepaard gaande leed raakt velen, ook binnen de Tilburgse academische gemeenschap. Net als op andere universiteiten in Nederland en wereldwijd vinden discussies en protesten plaats waarbij ook wordt oproepen tot een boycot van Israëlische universiteiten.

Tegen deze achtergrond heeft het CvB de commissie gevraagd te adviseren hoe Tilburg University zich moet verhouden tot samenwerkingspartners in deze context. Dit advies beoogt de volgende vraag te beantwoorden:

Wat zijn, vanuit haar academische en institutionele waarden, de (morele) verantwoordelijkheden van onze universiteit en welke handelingsopties volgen daaruit in de context van het conflict Israël-Gaza?

Dit advies ziet toe op zeven samenwerkingsverbanden op het terrein van onderzoek en onderwijs met academische partners in Israël. Deze samenwerkingen zijn door het CvB aan de commissie voorgelegd. In het kader van uitwisselingsprogramma's heeft Tilburg University voor het eerste semester 2024-2025 enkele studenten uit Israël ontvangen. In verband met het negatieve reisadvies, reizen er momenteel geen Tilburgse studenten of medewerkers naar Israël. Tilburg University heeft op dit moment geen samenwerkingsverbanden met universiteiten in de Palestijnse gebieden. Samenwerking op het terrein van onderzoek vindt plaats met vier universiteiten in Israël. Deze onderzoeken gaan over de effectiviteit van traumabehandeling bij mentale gezondheid, vergrijzing en arbeid, en non-invasieve methoden voor de screening op darmkanker. Deze onderzoeken vinden plaats in grote consortia en de projecten worden gefinancierd door de Europese Unie.

Het advies van de commissie betreft institutionele samenwerkingsverbanden en staat niet in de weg van individuele samenwerking tussen wetenschappers.

Aanpak van de adviescommissie om te komen tot een advies

De adviescommissie samenwerkingsverbanden is ingesteld in juni 2024 met het doel een normatief afwegingskader te ontwikkelen op basis waarvan Tilburg University haar samenwerkingsverbanden met andere instellingen kan beoordelen in het licht van de (morele) waarden en normen van onze universiteit. Het CvB verzocht in juni 2024 om parallel aan dit proces te werken aan een advies over de samenwerkingsverbanden met academische partners in Israël. De adviescommissie werd gevraagd prioriteit te geven aan dit advies vanwege de urgentie van de zich snel ontwikkelende situatie in het Midden-Oosten.

De commissie heeft als eerste stap een vooronderzoek (QuickScan) uitgevoerd.² Uit deze QuickScan kwamen meerdere signalen die aanleiding zijn voor verhoogde waakzaamheid en nader onderzoek.

---

² Bij het ontwikkelen van de QuickScan en het algemene beoordelingskader heeft de adviescommissie veel gehad aan het werk van de VLIR (Vlaams Interuniversitaire Raad) en gesprekken met collega's aan verschillende Vlaamse universiteiten. De beoordelingstool voor mensenrechten van de VLIR kan hier gevonden worden: https://vlir.be/beleidsdomeinen/internationalisering/#tab_3

De adviescommissie heeft, met ondersteuning van experts, dit onderzoek zelf uitgevoerd onder meer door bronnenonderzoek, interviews, analyses op samenwerkingsniveau en verschillende gezamenlijke discussie- en schrijfrondes. Het is belangrijk te benadrukken dat de adviescommissie zelf (zeer) beperkt historisch of empirisch onderzoek heeft verricht.

Bevindingen uit het onderzoek van de adviescommissie

De commissie is gestart met de vraag: zijn er systematische en grove schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden in het land of in het gebied waar de partner opereert? In dit geval betreft dat Gaza in de periode vanaf 7 oktober 2023 tot heden. Deze vraag is beantwoord op basis van (tussen)uitspraken over het voortdurende geweld in Gaza van het Internationale Gerechtshof (IGH), De Openbaar Aanklager van het Internationale Strafhof en de VN-veiligheidsraad. Het is niet aan de adviescommissie om de legitimiteit of het waarheidsgehalte van deze beschuldigingen of procedures te bepalen, laat staan de uitkomst. De adviescommissie beschouwt de bevindingen van deze entiteiten als een gegeven. Het feit dat het Internationaal Gerechtshof in de context van Israël/Gaza ernstige en langdurige schendingen van meerdere dwingende normen van internationaal recht, zgn. *ius cogens* normen³, aannemelijk acht geeft een sterk signaal af. In deze context, dient er zondermeer sprake te zijn van een verhoogde waakzaamheid ten aanzien van samenwerking met academische partners in Israël wat aanleiding geeft tot het doen van nader onderzoek.

De samenwerkingsverbanden zijn vervolgens op drie niveaus geëvalueerd: op het niveau van de activiteiten die in het kader van de samenwerking worden ontplooid, de academische partner waarmee wordt samengewerkt, en de academische context waarbinnen de samenwerking plaatsvindt.

De adviescommissie heeft geen aanwijzingen gevonden dat de huidige activiteiten die Tilburg University ontplooit met academische partners in Israël bijdragen aan mensenrechtenschendingen. De adviescommissie constateert wel op basis van haar onderzoek dat er een groot risico is dat de diverse partnerinstellingen in Israël betrokken zijn bij de huidige oorlog en schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden in Gaza, mede door de grote en historisch gegroeide verwevenheid van de Israëlische universiteiten met de overheid, het leger, de inlichtingendiensten en de militaire industrie in Israël in zowel onderwijs als onderzoek. Zelfs het risico van directe bijdrage van de academische partners aan de mensenrechtenschendingen ligt op de loer.

De commissie heeft gekeken naar de bredere academische context waarbinnen de samenwerking plaatsvindt, en dan in het bijzonder naar hoe de partnerinstellingen in Israël zich verhouden tot de situatie in Gaza. De commissie concludeert dat, alhoewel de partnerinstellingen ook kunnen worden gezien als getuige en omstander, zij zich onvoldoende kritisch verhouden tot de oorlog en mensenrechtenschendingen in Gaza en deze in officiële communicatie namens de instelling ook niet expliciet veroordelen of hier geen afstand van nemen. De adviescommissie is er ook niet van overtuigd dat de academische vrijheid van wetenschappers op dit moment voldoende gewaarborgd is aan de Israëlische partnerinstellingen. Alhoewel er voorbeelden zijn van wetenschappers (en ook studenten) die zich kritisch hebben uitgesproken over de oorlog en mensenrechtenschendingen in Gaza, zijn er ook voorbeelden van wetenschappers van wie de academische vrijheid is ingeperkt.

---

³ *Jus cogens*-normen worden door de internationale gemeenschap beschouwd als normen waarvan niet mag worden afgeweken. Deze normen zijn zo fundamenteel dat ze zonder uitzondering alle staten binden, zelfs zonder verdragsverplichtingen. De normen omvatten het verbod op genocide, misdaden tegen de menselijkheid, rassendiscriminatie, raciale discriminatie en Apartheid, evenals het recht op zelfbeschikking en basisregels van het internationaal humanitair recht. Dwingende normen leiden tot verplichtingen die verschuldigd zijn aan de hele internationale gemeenschap, d.w.z. *erga omnes* verplichtingen. Noch toestemming, noch zelfverdediging, tegenmaatregelen met betrekking tot een internationaal onrechtmatige daad, overmacht, nood of noodzaak kunnen worden ingeroepen om *ius cogens* normen te negeren.
<https://legal.un.org/ilc/reports/2019/english/chp5.pdf>

Hoe moet Tilburg University zich vanuit moreel perspectief verhouden tot haar academische partners in Israël?

Gezien de meerledige conclusies die de commissie trekt uit haar onderzoek is de oordeelsvorming een precaire zaak. Enerzijds zitten de activiteiten die met de Israëlische partnerinstellingen worden ontplooid op zichzelf genomen samenwerking niet in de weg. Anderzijds vindt deze samenwerking plaats met academische partners die sterke banden onderhouden met de Israëlische defensie, dat volgens de eerder besproken gezaghebbende internationale instanties betrokken is bij schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden, waaronder mogelijk genocide.

Om tot een oordeel te komen, heeft de adviescommissie een deliberatieve route gekozen die de *morele oordeelsvorming* centraal stelt. Morele oordeelsvorming is door haar eigen aard in veel belangrijkere mate dan het recht (of de politiek) *relationeel* van aard. In de onderhavige casus zijn er volgens de commissie twee relationele verhoudingen relevant:

- a. de verhouding tussen Israëlische universiteiten en de Israëlische defensie, gezien vanuit het morele actorschap van de Israëlische universiteiten;
- b. de verhouding tussen de Tilburg University en de Israëlische universiteiten, gezien vanuit het morele actorschap van Tilburg University.

De adviescommissie concludeert dat de nauwe verwevenheid van de academische partners met de Israëlische defensie zeer groot en moreel problematisch is. Het risico van directe bijdrage aan de geconstateerde mensenrechtenschendingen ligt op de loer. Maar de adviescommissie acht ook de rol van de universiteiten als *getuige* en als *omstander* van de gebeurtenissen van groot belang, omdat zij enclaves van hoop moeten zijn die zich richten op waarheid, waarachtigheid en verantwoordelijkheid. Getuigen en omstanders hebben moreel gezien belangrijke verplichtingen, zoals bijvoorbeeld aandacht vragen, getuigenis afleggen, protesteren, bevragen, een kritisch gesprek aangaan of (op symbolische wijze) afstand nemen. De adviescommissie is van oordeel dat de Israëlische universiteiten juist deze rollen onvoldoende oppakken. Daarbij moet worden benadrukt dat het in deze casus gaat om een situatie waar het onder andere door het IGH schendingen van dwingend recht, waaronder mogelijke genocide, aannemelijk acht. Als getuigen en omstanders ergens plichten hebben, dan is dat hier.

Wil Tilburg University haar eigen status als morele actor bevestigen dan vereist dit naar oordeel van de adviescommissie dat zij in actie moet komen. Het feit dat de gezamenlijke activiteiten die in het kader van de samenwerking met de partnerinstellingen worden ontplooid niet direct met mensenrechtenschendingen in verband kunnen worden gebracht, doet daar naar oordeel van de adviescommissie niets aan af. Voor de commissie weegt zwaar dat de onderzochte Israëlische partnerinstellingen zich onvoldoende kritisch verhouden tot de mensenrechtenschendingen in Gaza. Daarmee maken zij naar oordeel van de adviescommissie hun verantwoordelijkheden niet waar die horen bij hun rol als getuige en omstander, terwijl juist van universiteiten meer kan worden verwacht ten aanzien van de verplichtingen die horen bij deze rollen.

In het licht van het bovenstaande, adviseert de commissie om de bestaande samenwerkingen met Israëlische partnerinstellingen op het terrein van onderzoek op te schorten en om geen studenten of medewerkers meer vanuit Nederland naar Israëlische partnerinstellingen te sturen. De commissie overweegt daarbij dat het uitzenden van studenten of medewerkers op gespannen voet staat met de wijze waarop Tilburg University haar Israëlische partners wil en moet aanspreken. De commissie adviseert Tilburg University echter wel om Israëlische studenten en stafleden te blijven verwelkomen die naar onze universiteit willen komen. Het overweegt daarbij dat sommige studenten wellicht de leiders, diplomaten of onderhandelaars van morgen zullen zijn. De adviescommissie acht het van belang om hen (en ook individuele wetenschappers) toegang te bieden tot een academische omgeving waarin in alle vrijheid gediscussieerd kan worden over de complexiteit en het brede scala aan ideeën en meningen waarmee ze mogelijk te maken zullen krijgen, zeker nu dat binnen Israëlische partnerinstellingen niet altijd mogelijk lijkt te zijn. De commissie is daarbij tevens van mening dat

Tilburg University zich ook extra gastvrij zou moeten opstellen tegenover studenten en wetenschappelijke staf uit Gaza wier universiteiten zijn verwoest.

Tot slot, adviseert de commissie het CvB te werken aan bewustzijn onder Tilburg University medewerkers ten aanzien van gevoelige samenwerkingsverbanden. Borg dat onderzoekers reflecteren op met wie onderzoek wordt gedaan voorafgaand aan het aangaan van samenwerkingsverbanden. Zorg voor een goede inbedding van het mensenrechtelijk afwegingskader en de bijbehorende governance.

1. Aanleiding en onderzoeksvraag

De adviescommissie samenwerkingsverbanden (adviescommissie) is verzocht door het College van Bestuur (CvB) om een advies op te stellen aangaande de samenwerkingsverbanden van Tilburg University met universiteiten in Israël in de context van het conflict in Gaza.

Universiteiten hebben als ‘organen van de samenleving’⁴ een zelfstandige verantwoordelijkheid voor het eerbiedigen van de naleving van mensenrechten. Dit is *a fortiori* het geval wanneer universiteiten geconfronteerd worden met uitspraken van het Internationaal Gerechtshof, het belangrijkste gerechtelijke orgaan van de Verenigde Naties (VN), dat er sprake is van ernstige schendingen van een aantal dwingende normen van internationaal recht. Het doen van onderzoek past bij de inspanningsverplichting die niet-statelijke organisaties zoals een universiteit hebben om vast te stellen wat de (potentiële) negatieve gevolgen zijn van hun eigen activiteiten en die van externe partners voor mensenrechten en om in kaart te brengen hoe deze kunnen worden voorkomen, beperkt of beëindigd.⁵ Tevens zijn universiteiten eigenstandige morele actoren van wie op basis van hun eigen morele verantwoordelijkheid en kernwaarden ook gepaste zorgvuldigheid mag worden verwacht. Dit houdt onder meer in dat de universiteit haar positie overweegt en bepaalt ten opzichte van een samenwerking of een samenwerkingspartner bij een vermoeden van betrokkenheid bij grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden.

Het afgelopen jaar was sprake van een dramatische escalatie in het historisch gewortelde, complexe Israëlijs-Palestijnse conflict. Op 7 oktober 2023 werden ongeveer 1200 Israëli's en andere burgers vermoord door een terroristische aanval van Hamas en andere groeperingen zoals het Palestijnse Islamitische Jihad. Nog altijd wordt een groot aantal Israëli's gegijzeld gehouden in de Gazastrook en worden willekeurige raketaanvallen uitgevoerd op Israël. De reactie van Israël op de aanval was grootschalig en verwoestend. De militaire operatie heeft inmiddels al aan een geschatte 41.495 Palestijnen in Gaza het leven gekost, 90% van de Gazanen is gevlucht en de humanitaire situatie in Gaza is catastrofaal.⁶ De afgelopen periode vormt een nieuw dieptepunt in een geschiedenis waar al decennia sprake is van grote, structurele schendingen van internationaal recht door zowel Israël als partijen zoals Hamas. De escalatie van de afgelopen maanden en het daarmee gepaard gaande leed raakt velen, ook binnen de Tilburgse academische gemeenschap. Net als op andere universiteiten in Nederland en wereldwijd vinden discussies en protesten plaats waarbij ook wordt opgeroepen tot een boycot van Israëlijsche universiteiten.

Tegen deze achtergrond heeft het CvB de adviescommissie gevraagd te adviseren hoe Tilburg University zich moet verhouden tot Israëlijsche samenwerkingspartners in deze context. Dit advies beoogt de volgende vraag te beantwoorden:

Wat zijn, vanuit haar academische en institutionele waarden, de (morele) verantwoordelijkheden van onze universiteit en welke handelingsopties volgen daaruit in de context van het conflict Israël-Gaza?

Dit advies ziet toe op zeven samenwerkingsverbanden met academische partners in Israël. Deze samenwerkingen zijn voorgelegd door het CvB aan de commissie. Er zijn bilaterale

---

⁴ De preambule van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens verwijst naar de verantwoordelijkheid die rust op ‘every organ of society’ om eerbied voor [mensenrechten] en vrijheden te bevorderen.

⁵ Deze gepaste zorgvuldigheidsbenadering ‘human rights due diligence’ is vastgelegd met betrekking tot bedrijven in the UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs), resolutie 17/4, 16 juni 2011. Zie met name artikel 13. Als niet-statelijke actor kan worden gesteld dat deze benadering ook van toepassing is op universiteiten. Brems *et.al.*, ‘Universities as Human Rights Actors,’ *Journal of Human Rights Practice*, 11, 2019, 229–238.

⁶ OCHAs Reported Impact Snapshot for Gaza <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-25-september-2024>

uitwisselingsovereenkomsten met Bar-Ilan University, het Schechter Institute for Jewish Studies⁷, Reichman University en Hebrew University of Jerusalem. In het kader van deze uitwisselingsprogramma's heeft Tilburg University voor het eerste semester 2024-2025 enkele studenten uit Israël ontvangen. In verband met het negatieve reisadvies, reizen er momenteel geen Tilburgse studenten of medewerkers naar Israël. Tilburg University heeft geen samenwerkingsverbanden met universiteiten in de Palestijnse gebieden. Samenwerking op het terrein van onderzoek vindt plaats met Hebrew University of Jerusalem, Technion - Israel University of Technology (via JADS), Tel Aviv University en Haifa University. Deze onderzoeken gaan over de effectiviteit van traumabehandeling bij mentale gezondheid, vergrijzing en arbeid, en non-invasieve methoden voor de screening op darmkanker. Deze onderzoeken vinden plaats in grote consortia en de projecten worden gefinancierd door de Europese Unie.

Dit advies betreft institutionele samenwerkingsverbanden⁸ en staat individuele samenwerking tussen wetenschappers niet in de weg.

---

⁷ In de afgelopen vijf jaar hebben geen studentuitwisselingen meer plaatsgevonden in het kader van de overeenkomst met het Schechter Institute. De adviescommissie laat deze instelling daarom buiten beschouwing in haar analyse en advies.

⁸ Zie voor wat de adviescommissie verstaat onder institutionele samenwerkingsverbanden, het afwegingskader, paragraaf 2, Bijlage 2.

1.1. Werkwijze adviescommissie en structuur van het advies

De adviescommissie samenwerkingsverbanden is ingesteld in juni 2024 met het doel een normatief afwegingskader te ontwikkelen op basis waarvan Tilburg University haar samenwerkingsverbanden met andere instellingen kan beoordelen in het licht van de (morele) waarden en normen van onze universiteit. Het CvB verzocht in juni 2024 de adviescommissie om parallel aan dit proces te werken aan een advies over de samenwerkingsverbanden met academische partners in Israël. De adviescommissie werd gevraagd prioriteit te geven aan dit advies vanwege de urgentie van de zich snel ontwikkelende situatie in het Midden-Oosten. De commissie heeft als eerste stap een korte screening uitgevoerd, de zogenaamde QuickScan. De resultaten van deze QuickScan zijn toegevoegd in bijlage 1. Uit deze eerste screening volgt dat er gerede kans is dat sprake is van zware en systematische schendingen van mensenrechten en *mogelijke* betrokkenheid van academische partners binnen de samenwerkingen in de context van het Israël/Gaza conflict.⁹ De vastgestelde situatie geeft aanleiding tot verhoogde waakzaamheid en nader onderzoek.

Het verdient vermelding dat 'betrokken' hier breed wordt opgevat. Het betreft niet louter directe betrokkenheid (het zelf actief deelnemen aan zware of systematische schendingen), maar ook indirecte betrokkenheid zoals het faciliteren, ondersteunen en bijstaan van actoren die wel direct betrokken zijn. Uit de eerste screening blijkt dat de academische partners *mogelijk* zeer nauw verweven zijn met (onderdelen van) politie, leger of andere (publieke en private) veiligheidsdiensten, en andere overheidsdiensten waarvan de handelingen aanleiding kunnen geven tot schendingen van mensenrechten. De adviescommissie hecht eraan om de term 'mensenrechtenschendingen' in deze specifieke context verder te verdiepen, aangezien het allerlei bandbreedtes kent en vaak wordt gebruikt als containerbegrip, terwijl precisie het huidige en toekomstige debat over samenwerking met instellingen in Israël van een gedegen extra fundament kan voorzien, een universitaire stellingname waardig. Dit gebeurt in paragraaf 2.

Na deze fase volgde het onderzoek naar de samenwerkingsverbanden en academische partners. De onderzoeksvragen en de bevindingen van de adviescommissie zijn opgenomen in paragraaf 3. In het laatste deel, paragraaf 4, wordt de (expliciet morele) vraag gesteld hoe Tilburg University zich dient te verhouden tot de academische partners in Israël in het licht van de bevindingen van het onderzoek.

De adviescommissie heeft, met ondersteuning van experts, de analyse zelf uitgevoerd door bronnenonderzoek, interviews, analyses op samenwerkingsniveau en verschillende gezamenlijke discussie- en schrijfrondes. Het is belangrijk te benadrukken dat de adviescommissie zelf slechts (zeer) beperkt historisch of empirisch onderzoek heeft verricht. Het werk van de commissie heeft zich gericht op het identificeren en interpreteren van gezaghebbende bronnen. Dit is aangevuld met interviews en bronnenonderzoek door leden van de commissie. Het bronnenonderzoek is op het samenwerkingsniveau met de verschillende universiteiten in Israël uitgevoerd. Een informatiespecialist van de universiteit heeft aan de hand van een werkinstructie van de commissie een zoekstrategie ontwikkeld. Daarnaast zijn interviews gehouden om meer inzichten te verkrijgen in de actuele situatie rondom het functioneren van de partneruniversiteiten als universiteit en de desbetreffende samenwerkingsactiviteiten. De adviescommissie heeft interviews afgenomen met studenten en medewerkers van Tilburg University met expertise en/of betrokkenheid bij het conflict in Israël en de Palestijnse gebieden en samenwerking met academische partners aldaar. Daarnaast zijn ook enkele externe experts geïnterviewd. De adviescommissie heeft tevens gekeken naar de websites van de partneruniversiteiten en naar uitspraken door partneruniversiteiten. Belangrijk is om daarbij op te merken dat het bronnenonderzoek is uitgevoerd op basis van beschikbare Engelstalige bronnen. De bronnenanalyse, de interviews en verschillende gezamenlijke discussies en schrijfrondes hebben geleid tot dit advies.

---

⁹ Bijlage 01: QuickScan. Indicatoren van mogelijke betrokkenheid zijn, onder andere, dat universiteiten in Frankrijk, Spanje en België op deze grond samenwerking met partners in Israël hebben opgeschort.

2. Analyse van de mensenrechtensituatie

2.1. Systematische en grove schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden in het land of in het gebied waar de partner opereert?

Het is belangrijk om te benadrukken dat het niet aan de adviescommissie is om vast te stellen of ernstige schendingen van mensenrechten plaatsvinden door relevante overheden of niet-statelijke actoren. Deze verantwoordelijkheid ligt bij juridische of quasi-juridische autoriteiten. Wat betreft bronnen met betrekking tot (potentiële) mensenrechtenschendingen kiest de adviescommissie voor een korte weergave van de posities die eind 2023 en gaandeweg 2024 zijn ingenomen met betrekking tot de situatie in Israël/Gaza door het Internationaal Gerechtshof (IGH), de Openbaar Aanklager van het Internationale Strafhof en de VN-veiligheidsraad.

Het Internationaal Gerechtshof (IGH)

Op 29 December 2023 heeft Zuid-Afrika een zaak aanhangig gemaakt bij het IGH met de claim dat de acties van Israël in Gaza genocidaal van karakter zijn en met het dringende verzoek 'voorlopige maatregelen' te treffen ter bescherming van de rechten van de Palestijnse bevolking. In zijn eerste tussenvonnis in de zaak, in januari 2024¹⁰, gaat het IGH onder meer in op uitspraken van de Israëlische minister van defensie en de president waaruit het voornemen van genocide ('genocidal intent') zou kunnen worden opgemaakt. Het betreft uitspraken van kort na de aanval van 7 oktober 2023 met de voor het IGH belangrijke link naar 'de actieve bedoeling een volk geheel of gedeeltelijk om te brengen', een basiselement van de Genocideconventie uit 1948. In het tussenvonnis stelt het IGH dat Israël onmiddellijk moet stoppen met alles wat mogelijk met een genocide verband houdt, en dan in het bijzonder: '(a) killing members of the group; (b) causing serious bodily or mental harm to members of the group; (c) deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part; and (d) imposing measures intended to prevent births within the group.'¹¹ In het tussenvonnis oordeelde het IGH dat ten minste enkele van de handelingen en nalatigheden die volgens Zuid-Afrika door Israël in Gaza zouden zijn begaan, onder de bepalingen van het Genocideverdrag lijken te kunnen vallen en voldoende zijn om te concluderen dat ten minste enkele van de rechten die Zuid-Afrika claimde en waarvoor het bescherming zocht, aannemelijk zijn. Verder benoemt het IGH 'een groot aantal doden en gewonden, evenals de massale vernietiging van huizen, de gedwongen verplaatsing van de overgrote meerderheid van de bevolking en uitgebreide schade aan de civiele infrastructuur'.¹² Het IGH vertrouwt hierbij ook op diverse uitspraken van VN-functionarissen die zich hebben uitgesproken over de ernst van de situatie in Gaza.¹³ Het IGH eist onder meer dat wordt voorzien in de basale levensbehoeften van en noodzakelijke humanitaire hulp voor de Palestijnse bevolking.

Na de aankondiging van een Israëlische militaire grondinvasie in Rafah wendde Zuid-Afrika zich wederom tot het IGH om aanvullende noodmaatregelen, omdat een hongersnood was ontstaan in de Gazastrook.¹⁴ Israël werd door het IGH bevolen ervoor te zorgen dat de Palestijnse bevolking in Gaza

---

¹⁰ ICJ, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), Provisional Measures (Order of 26 January 2024), <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20231228-app-01-00-en.pdf#page=72>

¹¹ Rechtsoverweging 144.

¹² Para.46.

¹³ Para. 47-53.

¹⁴ ICJ, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), Request for the modification of the Order of 26 January 2024 indicating provisional measures – Order of 28 March 2024, <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240328-ord-01-00-en.pdf>.

geweld), en ook voor oorlogsmisdaden (moord, wrede behandeling, marteling, gijzeling, aantasting van de persoonlijke waardigheid en verkrachting en andere vormen van seksueel geweld). In de arrestatiebevelen voor de Israëlische leiders Netanyahu en Gallant, stelt de Pre Trial Chamber dat er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat zij strafrechtelijk verantwoordelijk zijn voor oorlogsmisdrijven (uithongering als oorlogsmethode), en misdaden tegen de menselijkheid (moord, vervolging en andere onmenselijke daden) begaan in de periode van 8 oktober 2023 tot in ieder geval 20 mei 2023.²³

De VN-veiligheidsraad

De VN-veiligheidsraad heeft het afgelopen jaar ettelijke malen gesproken over de situatie in Gaza, in juni 2024 culminerend in een resolutie²⁴ waarin een breed scala aan schendingen van het internationale recht aan beide zijden van het conflict wordt benoemd, met een oproep tot een onmiddellijk staakt-het-vuren en de hoofdlijnen van een gefaseerd vredesplan. De resolutie van juni 2024 werd aangenomen met 14 stemmen vóór en één onthouding (Rusland).

Concluderend kan worden gesteld dat het voortdurende geweld in Gaza en het lot van de Israëlische gijzelaars in Gaza deel uitmaken van intergouvernamenteel onderzoek en juridisch onderzoek, door verschillende VN-entiteiten waaronder het Internationaal Gerechtshof. De adviescommissie heeft het nuttig geacht bovenstaand exposé te geven, aan de hand van de inzichten van drie gezaghebbende instituties, waarin zowat het hele spectrum aan klassieke en sociaaleconomische mensenrechten voorbijkomt. Het zijn elk voor zich instituties die niet bepaald over één nacht ijs gaan, waardoor aan hun bevindingen en reacties een gewicht kan worden toegekend dat maar weinig andere bronnen toekomt. Bovendien komt het zelden voor dat alle drie tegelijkertijd bij een situatie zijn betrokken. Ook dat zegt veel over de ernst van de huidige situatie in Gaza. Het is niet aan de adviescommissie om de legitimiteit of het waarheidsgehalte van deze beschuldigingen of procedures te bepalen, laat staan de uitkomst. De adviescommissie neemt deze procedures en uitspraken aan als een gegeven. Het feit dat het Internationaal Gerechtshof in de context van Israël/Gaza ernstige en langdurige schendingen van meerdere dwingende normen van internationaal recht, zgn. *ius cogens* normen, aannemelijk acht geeft een sterk signaal af. In deze context is dan ook zondermeer aanleiding voor een verhoogde waakzaamheid ten aanzien van samenwerking met academische partners in Israël.

---

²³ Bezwaren van Israël tegen de jurisdictie van het Internationale Strafhof werden verworpen waarna de arrestatiebevelen werden uitgevaardigd. Voor het nieuwsbericht zie: <https://www.icc-cpi.int/news/situation-state-palestine-icc-pre-trial-chamber-i-rejects-state-israels-challenges>

²⁴ S/RES/2735(2024), 10 juli 2024. <https://digitallibrary.un.org/record/4051310?v=pdf&ln=en>

3. Analyse samenwerkingsverbanden en academische partners

Nu door vooraanstaande VN entiteiten is vastgesteld dat het aannemelijk is dat er sprake is van systematische en grove schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden in Gaza, heeft de adviescommissie specifieke samenwerkingsverbanden die Tilburg University heeft met academische partners in Israël op drie niveaus geëvalueerd: op het niveau van de activiteiten die in het kader van de samenwerking worden ontplooid, de academische partner waarmee wordt samengewerkt, en de academische context waarbinnen de samenwerking plaatsvindt.

3.1. Activiteiten

In haar onderzoek heeft de adviescommissie zich allereerst gericht op de vraag in hoeverre de activiteiten die Tilburg University ontplooit in de context van de samenwerkingsverbanden met Israëlische partners bijdragen aan mensenrechtenschendingen in het conflict in Gaza, bijvoorbeeld door gebruik of misbruik van kennis.

De adviescommissie heeft geen aanwijzingen gevonden dat de uitwisselingsprogramma's voor medewerkers en studenten bijdragen aan mensenrechtenschendingen in Gaza. Door het negatieve reisadvies kan op dit moment bijvoorbeeld niet worden afgereisd naar Israël. Wel worden enkele studenten en medewerkers uit Israël ontvangen op Tilburg University. Het risico dat dergelijke uitwisselingsprogramma's bijdragen aan mensenrechtenschendingen is laag.

Afgaand op de thema's van de onderzoeksprojecten waarbinnen Tilburg University samenwerkt met Israëlische academische partners, ligt het niet voor de hand dat de gezamenlijke activiteiten een duidelijk risico vormen voor mensenrechten. De onderzoeksprojecten zien toe op de effectiviteit van traumabehandeling bij mentale gezondheidszorg, vergrijzing en arbeid, en non-invasieve methoden voor de screening op darmkanker. Het verrichte onderzoek door de adviescommissie heeft geen aanwijzingen opgeleverd dat er sprake is van mensenrechtenschendingen direct verbonden aan deze specifieke onderzoeksprojecten. Dit risico lijkt in onderhevige gevallen dan ook laag, al kan oneigenlijk gebruik van onderzoeksresultaten nooit helemaal uitgesloten worden. De context waarbinnen onderzoek plaatsvindt, is bovendien ook van groot belang. Zoals beschreven in het afwegingskader, doet de adviescommissie daarom ook onderzoek naar de academische partners waarmee Tilburg University samenwerkt in Israël en hoe zij zich verhouden tot de mensenrechtenschendingen in Gaza. Dit vormt ook de opmaat naar de laatste vraag die de adviescommissie moet beantwoorden: hoe dient Tilburg University zich in moreel opzicht te verhouden tot de academische partners in Israël?

3.2. Academische partners

De adviescommissie constateert op basis van het in paragraaf 1.1 beschreven bronnenonderzoek dat er een groot risico is dat de diverse partnerinstellingen in Israël betrokken zijn bij de huidige oorlog en mensenrechtenschendingen in Gaza, mede door de grote en historisch gegroeide verwevenheid van de Israëlische universiteiten met de overheid, het leger, de inlichtingendiensten en de militaire industrie in Israël. De commissie heeft deze verwevenheid kunnen vaststellen voor alle partnerinstellingen waarop dit advies betrekking heeft.

De nauwe banden van deze partnerinstellingen zijn onder meer zichtbaar in het onderwijs. Zo bieden alle openbare Israëlische universiteiten hun faciliteiten en expertise aan voor de opleiding en training van toekomstige militairen en inlichtingenmedewerkers. Dit verloopt onder meer via Atuda²⁵ (academic reserve), een gespecialiseerd academisch programma dat via de universiteiten wordt gerund door het Israëlische leger (IDF) en het Ministerie van Defensie, in samenwerking met wapenfabrikanten

---

²⁵ <https://atuda.org.il/>

en de Administration for the Development of Weapons and Technological Infrastructure (het onderzoeksdirectoraat van het Israëlische leger en het Ministerie van Defensie, ook wel afgekort tot MAFAT of Maf'at). Studenten die aan dit programma deelnemen, krijgen uitstel van militaire dienst en hun collegegeld wordt (deels) gedekt, in ruil voor verlengde militaire dienst na afronding van hun studie.^{26, 27} Een private universiteit als Reichman University maakt, voor zover de adviescommissie kan overzien, geen onderdeel uit van Atuda, maar bij Reichman University kunnen studenten (als extra-curriculaire activiteit) deelnemen aan een pre-militair voorbereidingsprogramma dat door alumni is opgezet.²⁸

In diverse uitingen van de partnerinstellingen is te zien dat veel waarde wordt gehecht aan deze programma's en aan de banden met defensie. Zo wordt het zogenaamde Galim programma aan Tel Aviv University, dat studenten opleidt voor de militaire inlichtingendienst, op de website van de instelling beschreven als 'one more important step in strengthening the ties between academia and industry, in this case the IDF.'²⁹ Verschillende partnerinstellingen (zoals Hebrew University, Tel Aviv University en Bar-Ilan University) bieden bovendien speciale programma's aan voor militairen, inlichtingenmedewerkers en werknemers uit de wapenindustrie.^{30,31,32,33} Vermeldenswaard is ook dat de drie Israëlische militaire academies (het Israeli National Defense College, het IDF War College, en het Tactical Command College) na een nationale tender zijn ondergebracht op de universiteit van Haifa. Deze academies vormen de 'Military Academic Complex' en vormen de 'backbone of the IDF's elite training programs'.³⁴

Met het aanbieden van opleidingen en tracks voor het leger, de inlichtingendiensten en de militaire industrie, dragen Israëlische universiteiten (waaronder de partnerinstellingen) in belangrijke mate bij aan de militaire capaciteit van Israël.³⁵ Het bijdragen aan de militaire capaciteit van een land *an sich* is geen reden om geen samenwerkingen met een universiteit aan te gaan of te behouden. Echter, het feit dat *in casu* het IDF momenteel betrokken is bij grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden zoals onder andere het IGH aannemelijk acht, maakt dat deze samenwerking tot waakzaamheid aanleiding geeft.

Verder hebben diverse partnerinstellingen centra, denktanks en instituten van waaruit onderzoek wordt gedaan of adviezen worden gegeven over nationale veiligheid en militaire strategieën (ook met betrekking tot de huidige situatie in Gaza), waarbij eveneens nauwe banden bestaan met defensie. Zo is het Center for Security Science and Technology aan Technion opgericht to bridge between the needs and gaps of defense authorities, governmental institutions, defense and security industry and academy researchers".³⁶ En aan toonaangevende instituten en denktanks, zoals het Institute for National Security Studies (INSS) en de Yuval Ne'eman Workshop for Science, Technology, and Security van Tel Aviv University, het International Counter Terrorism Institute van Reichman University en het Begin-Sadat Center for Strategic Studies (BESA) van Bar-Ilan worden belangrijke posities bekleed door mensen die

---

²⁶ [Towers of Ivory and Steel](#), Verso, 2024.

²⁷ <https://atidimidf.co.il/wp-content/uploads/2023/08/%D7%97%D7%95%D7%91%D7%A8%D7%AA-%D7%9C%D7%93%D7%A4%D7%95%D7%A1-%D7%90%D7%A0%D7%92%D7%9C%D7%99%D7%AA-compressed.pdf>

²⁸ <https://www.runi.ac.il/en/students/extracurricular/migdalor/>

²⁹ <https://en-engineering.tau.ac.il/Engineering-Faculty-Electrical-Engineering-Galim-Program>

³⁰ <https://www.biu.ac.il/en/article/11369>

³¹ <https://elbitsystems.com/blog/community-of-ingenuity/>

³² <https://www.washingtonjewishweek.com/from-medicine-to-high-tech-how-the-hebrew-university-of-jerusalem-unique-partnership-with-israel-defense-forces-is-bettering-the-world/>

³³ <https://www.972mag.com/tau-army-militarization-palestinian-students/#:~:text=The%20university%20is%20playing%20host,and%20well-educated%20academics.%E2%80%9D>

³⁴ <https://magazine.haifa.ac.il/index.php/winter-2018/113-university-of-haifa-to-lead-israel>

³⁵ [Towers of Ivory and Steel](#), Verso, 2024.

³⁶ <https://adri.technion.ac.il/our-aim/>

eerder hoge posities hebben gehad in het Israëlische leger en de veiligheidsdiensten.^{37,38,39,40} De onderzochte partners dragen ook bij aan de militaire capaciteit middels het onderzoek dat zij uitvoeren en de technologische kennis die zij ontwikkelen (bijvoorbeeld op het gebied van AI, drones, en wapensystemen), en die waarschijnlijk ook wordt ingezet bij het huidige conflict in Gaza. Dit onderzoek wordt onder meer gefinancierd door de MAFAT, die subsidies verstrekt voor onderzoek in 'various fields that are related to warfare'.^{41,42} Partnerinstellingen zoals Technion, Bar-Ilan University en Tel Aviv University werken bovendien nauw samen met Israëlische wapenbedrijven⁴³, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de website van Elbit Systems (het grootste wapen- en droneproductiebedrijf van Israël):

'Today, we maintain a close relationship with academia. [...] It's a partnership that extends beyond simple collaboration. We actively transform academic research into practical applications within this framework. Students involved in our projects earn academic credit for their work, creating a mutually advantageous connection. [...] Our relationships with academic institutions grant us access to leading experts in our fields of interest. [...] Such close ties allow us to stay at the forefront of innovation and development, securing our position as industry leaders.'⁴⁴

Deze bedrijven bieden niet alleen projecten aan voor studenten maar financieren ook onderzoek ("We also are engaged in long-term investments in science and technology infrastructure and building blocks, often in collaboration with academic bodies")⁴⁵ en geven onderzoekers de beschikking over onderzoekvoorzieningen en laboratoria.^{46,47,48,49} Daarnaast wisselen universiteiten en de wapenindustrie informatie en kennis uit via bijvoorbeeld seminars, presentaties en hackathons^{50,51} die ofwel vanuit de universiteiten zelf ofwel vanuit de wapenbedrijven worden georganiseerd:

'We conduct an annual meeting to collectively evaluate the trajectory of various technological advancements and their potential contributions to our future projects. Additionally, every two months, we visit and conduct a seminar at some of Israel's top universities, including Technion in Haifa, Tel Aviv University, Ben Gurion University of the Negev, Ariel University, and Bar Ilan University. Last year we started to engage with the Weizmann Institute, as well.'⁵²

Belangrijk is ook dat verschillende partnerinstellingen commerciële takken hebben (zoals T3 voor Technion, Yissum voor Hebrew University, BIRAD voor Bar-Ilan University, en Ramot voor Tel Aviv University) die kennis over militaire toepassingen 'vermarkten', in samenwerking met de militaire

---

³⁷ <https://www.inss.org.il/team/>

³⁸ <https://en-sectech.tau.ac.il/>

³⁹ <https://ict.org.il/> en <https://ict.org.il/ct-solutions/>

⁴⁰ <https://besacenter.org/researchers/#Senior>

⁴¹ <https://www.trdf.co.il/eng/kolkoreinfo.php?id=2167>

⁴² *Towers of Ivory and Steel*, Verso, 2024.

⁴³ In de 'Industry Guide to Technion' van 2014 is te lezen dat: 'Exceptionally close ties are maintained with the world-leading Israeli aerospace industry, including companies, such as Israel Aerospace Industries Ltd. (IAI), Rafael Advanced Defense Systems Ltd. and Elbit Systems Ltd, the research agencies of the Ministry of Defense, and various technological army and air-force units. https://www.technion.ac.il/wp-content/uploads/2014/07/INDUSTRY-GUIDE-TO-TECHNION_L.pdf

⁴⁴ <https://elbitsystems.com/blog/where-robots-go-to-play/>

⁴⁵ <https://elbitsystems.com/research-development/>

⁴⁶ <https://english.tau.ac.il/nanoscience>

⁴⁷ <https://www.rttnews.com/630964/elbit-systems-israel-institute-of-technology-to-establish-new-vision-systems-research-centre-quick-facts.aspx?Arch=1>

⁴⁸ <https://ece.technion.ac.il/industrial-affiliate-program/our-partners/>

⁴⁹ https://tilabs.tau.ac.il/Our_Partners_Already

⁵⁰ <https://aerospace.technion.ac.il/events/focus-on-the-industry-elbit>

⁵¹ <https://engineering.biu.ac.il/en/node/11822>

⁵² <https://elbitsystems.com/blog/the-odyssey-of-the-chief-scientist/>

industrie.^{53,54,55} Een universiteit als Tel Aviv University heeft bovendien een ‘capital fund’ dat investeert in bijvoorbeeld startups die drones ontwikkelen die op dit moment door het Israëlische leger in Gaza worden gebruikt.⁵⁶

Concluderend kan worden gezegd dat het onderzoek door de adviescommissie een nauwe verwevenheid toont van de academische partners met de Israëlische defensie en daarmee een bijdrage levert aan de militaire capaciteit die ook ingezet wordt bij het conflict in Gaza. Hierdoor ligt het risico van directe bijdrage van de academische partners aan de mensenrechtenschendingen op de loer.

Het onderzoek laat ook zien dat het zeker niet zo is dat academische partners geheel blind zijn voor de tragische gebeurtenissen die zich in hun directe omgeving afspelen. Zo organiseert Bar-Ilan University het vak ‘Jewish-Arab Interreligious Dialogue’⁵⁷ waarbij Joodse en Arabische studenten elkaars achtergrond, religie en cultuur beter leren kennen aan de hand van teksten, muziek, en bezoeken aan een synagoge en moskee. Ook werd een soortgelijk programma voor Joodse en Arabische middelbare scholieren⁵⁸ opgezet door Bar-Ilan, waarbij onder andere studenten van de Rechtenfaculteit ondersteuning boden. Deze initiatieven richten zich echter met name op het interpersoonlijk niveau, om de relatie tussen Arabische en Joodse studenten en inwoners te versterken. De schendingen van het internationaal recht en mensenrechten zijn voor zover de adviescommissie kan overzien geen direct onderwerp van gesprek of discussie.

3.3. Academische context

De in de voorgaande paragraaf geschetste verwevenheid van de partnerinstellingen met de Israëlische defensie roept de vraag op hoe deze universiteiten zich verhouden tot de huidige schendingen van dwingende normen van internationaal recht in Gaza. Wat is het officiële standpunt van de instellingen in deze? Spreken zij zich hier kritisch over uit of nemen zij hier afstand van? Functioneert de universiteit, ondanks alles, nog als een kritische geest in de samenleving?

De adviescommissie heeft geen evidentie kunnen vinden dat de partneruniversiteiten zich in officiële uitingen namens de instellingen kritisch verhouden tot de mensenrechtenschendingen in Gaza en deze expliciet veroordelen of hier afstand van nemen. In een gezamenlijke brief die de rectoren van alle Israëlische publieke universiteiten op 24 mei stuurden aan de rectoren van Spaanse universiteiten, wordt bijvoorbeeld slechts gesproken van een ‘tragische situatie’ en ‘crisis’ in Gaza’. Daarbij schrijven de rectoren in algemene zin dat ‘we too mourn the loss of innocent life in this horrific conflict’, maar nemen zij niet expliciet stelling tegen het geweld en de geconstateerde schendingen van dwingende normen van internationaal recht in Gaza.⁵⁹ Ook in andere officiële uitingen doen zij dit niet, zo constateert de adviescommissie op basis van het door haar geraadpleegde materiaal.⁶⁰ Voor zover de adviescommissie kan overzien, hebben de partnerinstellingen zich ook niet uitgesproken tegen de vernietiging van de academische infrastructuur en scholen in Gaza. Vastgesteld kan worden dat de academische partners ondanks het feit dat zij ook getuige en omstander zijn van de geconstateerde mensenrechtenschendingen, zich hier onvoldoende kritisch toe lijken te verhouden.

De adviescommissie constateert daartegen wel dat binnen diverse partnerinstellingen activiteiten worden ontplooid die de mensenrechtenschendingen in Gaza mogelijk legitimeren. In diverse adviezen

---

⁵³ <https://www.reuters.com/article/technology/lockheed-martin-in-research-deal-with-israel-tech-company-yisum-idUSKCN0HV0T6/>

⁵⁴ https://www.yisum.co.il/press_release/gamgee-and-the-hebrew-university-partner-on-the-development-of-pioneering-machine-learning-algorithms-to-protect-smart-homes-and-iot/

⁵⁵ <https://birad.biz/technologies-developed-by-bar-ilan-university-researchers-attracts-the-attention-of-elbit-systems/>

⁵⁶ <https://www.timesofisrael.com/israeli-developer-of-vr-drone-system-used-by-idf-in-hamas-war-raises-40m/>

⁵⁷ <https://www.biu.ac.il/en/article/580705>

⁵⁸ <https://www.jpost.com/israel-news/article-789721>

⁵⁹ <https://www.technion.ac.il/en/2024/05/association-of-university-heads-israel-vera/>

⁶⁰ <https://en.lector.huji.ac.il/news/declaration-hebrew-university-senate-050624>

en rapporten die vanuit bijvoorbeeld sommige onderzoeks- en adviesinstituten worden gepubliceerd, lijkt de vernietiging van Gaza als strategisch doel te worden ondersteund en gerechtvaardigd. Zo kan in een beschouwing van het eerste oorlogsjaar op de website van het INSS (Tel Aviv University) het volgende worden gelezen:

'Israel was heavily hit on October 7 and afterward, suffering significant losses in life and severe damage to its foreign relations, economy, and morale, some of which may be long term. It is important to remember that the war is not over. However, the recent turnaround is restoring, and perhaps even bolstering, the perception of Israeli deterrence power, which had been critically weakened. The 'spiderweb doctrine' and dreams of Israel's destruction, through the coordinated popular mobilization efforts of all the fanatical elements of the Iranian-sponsored 'ring of fire,' have largely been buried under the ruins of the Gaza Strip and Lebanon.'⁶¹

En één van de 'militaire denkers' van het BESA Center schrijft op de website van Bar-Ilan University:

'But the goal of the war in Gaza is more ambitious: the destruction of the Hamas regime. Accordingly, its realization depends on additional dimensions. A slow reconstruction of parts of Gaza based on military achievements can regain the initiative, transfer the pressure back to Hamas, and serve as a lever for a hostage deal. This is also a one-time opportunity for Israel to physically shape the ruined Strip according to its interests.'⁶²

Reichman University heeft bovendien de krachten gebundeld 'to join the war effort' en met het oog daarop een 'Public Diplomacy Situation Room' opgezet. Deze 'situation room' verspreidt informatie in zo'n 30 talen, om de boodschap over te brengen dat 'Hamas=ISIS'. Met dat doel wordt onder meer grafische content geproduceerd die verspreid kan worden en wordt ook geprobeerd om pro-Israëlische boodschappen in 'talkbacks' op sociale media te versterken en 'hostile activity from external parties' tegen te gaan.^{63,64}

De adviescommissie is er ook niet van overtuigd dat de academische vrijheid van wetenschappers op dit moment voldoende gewaarborgd is aan de Israëlische partnerinstellingen. Alhoewel er voorbeelden zijn van wetenschappers (en ook studenten) die zich kritisch hebben uitgesproken over de oorlog in Gaza, zijn er ook voorbeelden van wetenschappers van wie de academische vrijheid is ingeperkt. Zo werd de Palestijnse hoogleraar Nadera Shalhoub-Kevorkian door Hebrew University geschorst nadat zij Israël van genocide had beschuldigd. Niet lang na haar schorsing werd zij gearresteerd en een aantal dagen vastgehouden, een actie die later door Hebrew University overigens wel werd veroordeeld. De adviescommissie constateert dat het in het huidige klimaat in Israël niet eenvoudig is voor academici om zich kritisch uit te spreken, ook niet omdat dit tot negatieve publieke reacties kan leiden, bijvoorbeeld van organisaties die gericht zijn op het 'naming and shaming' van academici die kritiek hebben op Israël.⁶⁵ Er zijn bovendien signalen dat het voor Palestijnse studenten aan Israëlische universiteiten moeilijk is om zich kritisch uit te spreken over de oorlog in Gaza.⁶⁶

---

⁶¹ <https://www.inss.org.il/publication/a-year-perspective/>

⁶² <https://besacenter.org/reconstruction-of-gaza-is-the-way-to-regain-initiative-in-the-iron-swords-war/>

⁶³ Op de website van de universiteit wordt hierbij expliciet gesproken over 'Hasbarah', een term die ook wel wordt gebruikt voor het verspreiden van informatie om het narratief en de strategische doelstellingen van de Israëlische regering te ondersteunen, <https://www.runi.ac.il/en/students/rights-of-reservists/the-mobilization-of-the-university-in-the-iron-swords-war-en/>

⁶⁴ <https://www.runi.ac.il/en/whats-up-lobby/news/students-volunteer>

⁶⁵ <https://knowbdsinisrael.com/professors/>

⁶⁶ <https://mesana.org/advocacy/committee-on-academic-freedom/2024/01/23/letter-condemning-punitive-measures-against-palestinian-students-in-israeli>

4. Hoe moet Tilburg University zich vanuit moreel perspectief verhouden tot haar academische partners in Israël?

Het onderzoek aan de hand van het afwegingskader heeft tot dusver de volgende conclusies opgeleverd:

- Het is volgens gezaghebbende internationale instanties aannemelijk dat er sprake is van grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden door de Israëlische defensie in Gaza na 7 oktober 2023.
- Het is onwaarschijnlijk dat de activiteiten die worden ontplooid in het kader van de samenwerking met Israëlische universiteiten bijdragen aan deze grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden in Gaza.
- Er is wel sprake van grote verwevenheid tussen de academische partners waarmee Tilburg University samenwerkt en de Israëlische defensie.
- De academische partnerinstellingen in Israël lijken zich bovendien onvoldoende kritisch te verhouden tot de grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden in Gaza.

Gezien deze meerledige conclusies is de oordeelsvorming een precare zaak. Enerzijds zitten de activiteiten die met Israëlische partnerinstellingen worden ontplooid op zichzelf genomen samenwerking niet in de weg. Anderzijds vindt deze samenwerking plaats met academische partners die sterke banden onderhouden met de Israëlische defensie, dat volgens de eerder besproken gezaghebbende internationale instanties betrokken is bij schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden, waaronder mogelijk genocide.

Om tot een oordeel te komen, heeft de adviescommissie een deliberatieve route gekozen die de *morele oordeelsvorming* centraal stelt. Morele oordeelsvorming is door haar eigen aard in veel belangrijkere mate dan het recht (of de politiek) *relationeel* van aard, en gaat ook om de verhouding van een morele actor (zoals de universiteit) tot morele principes die in de kwestie relevant zijn, en tot eventuele andere morele actoren die bij de kwestie betrokken zijn.⁶⁷

Aangezien de moraliteit relationeel is, gaat het bij morele vragen ook altijd over de identiteit van de betrokken morele actoren. Wie zijn zij en wie zouden ze – moreel gezien – moeten zijn? Tilburg University en haar Israëlische partners zijn universiteiten. De universiteit is een plek waar een gemeenschap van mensen adequate en juiste oordeelsvorming tot ideaal verheft. Uiteraard betreft deze oordeelsvorming primair het domein van de kennis. Daarom zijn kennisproductie, waarheid en waarachtigheid kernwaarden voor een universiteit. Maar het ideaal van de adequate en juiste oordeelsvorming heeft ook normatief en moreel betekenis. Het instituut is onlosmakelijk ook verbonden met een ideaal dat vroeger treffend met ‘de verheffing van de mens als ideaal werd aangeduid.’⁶⁸ Daarom kan een universiteit zich ook alleen op straffe van het verlies van haar identiteit loskoppelen van haar morele verantwoordelijkheid. Die koppeling geldt in het bijzonder voor Tilburg University, die zichzelf in een rijke traditie plaatst en (dus) een universiteit in de klassieke zin wil zijn.

---

⁶⁷ Daarom zijn morele vraagstukken veelal een stuk complexer dan juridische kwesties. Men kan op veel meer manieren betrokken raken bij een kwestie en men moet veel omzichtiger argumenteren. Een getuige is bijvoorbeeld in het juridische denken veelal niet betrokken in de zin dat deze een bepaalde verantwoordelijkheid moet dragen – anders dan de plicht te getuigen. In het morele kan dat anders zijn. Een vriend van iemand die een ernstig delict heeft gepleegd is juridisch niet betrokken. In het morele kunnen anderen of moet men zichzelf daarentegen vragen stellen over de relatie tot deze persoon. Dat kan in gegeven omstandigheden betekenen dat men de relatie moet beëindigen maar de omstandigheden kunnen ook om iets anders vragen.

⁶⁸ Loose, Donald, 2016. [De Universiteit. Een leerschool in humanisering](#). Valkhof: Nijmegen.

Een goed functionerende universiteit mag precies om haar ideaal en het cluster van waarden dat ze vertegenwoordigt een 'enclave van hoop' worden genoemd.

In de onderhavige casus zijn er volgens de commissie twee relationele verhoudingen relevant:

- a. de verhouding tussen Israëlische universiteiten en de Israëlische defensie, gezien vanuit het morele actorschap van de Israëlische universiteiten;
- b. de verhouding tussen de *Tilburg University* en de Israëlische universiteiten, gezien vanuit het morele actorschap van *Tilburg University*.

(ad a) De adviescommissie concludeert dat de verwevenheid tussen de Israëlische partnerinstellingen en de Israëlische defensie zeer groot is. Deze verwevenheid creëert op zichzelf al enige spanning met het ideaal van de universiteit, maar kan in specifieke omstandigheden mogelijk te rechtvaardigen zijn, zeker als de universiteit anderszins kan claimen een enclave van hoop te zijn. De adviescommissie concludeert echter dat in de huidige situatie de verwevenheid van de partnerinstellingen met de Israëlische defensie moreel problematisch is. Vanwege de nauwe verwevenheid van de academische partners met de Israëlische defensie ligt het risico van directe bijdrage aan de geconstateerde mensenrechtenschendingen op de loer. Maar de adviescommissie acht ook de rol van de universiteiten als *getuige* en als *omstander* van de gebeurtenissen van groot belang, omdat zij enclaves van hoop moeten zijn die zich richten op waarheid, waarachtigheid en verantwoordelijkheid. Getuigen en omstanders hebben moreel gezien belangrijke verplichtingen, zoals bijvoorbeeld aandacht vragen, getuigenis afleggen, protesteren, bevragen, een kritisch gesprek aangaan of (op symbolische wijze) afstand nemen. De adviescommissie is van oordeel dat Israëlische universiteiten juist deze rollen onvoldoende oppakken. Daarbij moet worden benadrukt dat het in deze casus gaat om een situatie waarin geconstateerd is dat het aannemelijk is dat sprake is van schendingen van dwingend recht, waaronder mogelijke genocide. Als getuigen en omstanders ergens plichten hebben, dan is dat hier.

(ad b) *Tilburg University* onderhoudt momenteel samenwerkingsverbanden met Israëlische universiteiten die (op zijn minst) in de rollen van getuige en omstander betrokken zijn bij grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden in Gaza. *Tilburg University* zit daardoor moreel gezien in de lastige positie als partner van universiteiten waar het risico bestaat dat zij direct bijdragen aan mensenrechtenschendingen of anderszins alleszins passieve en - in deze zin - onwillige getuigen zijn. Daarmee wordt zij zelf eveneens getuige en omstander, hetgeen ook een morele verantwoordelijkheid voor *Tilburg University* impliceert. Nu kan men uiteraard beweren dat de universiteit overal ter wereld verbintenissen heeft met 'passieve getuigen' en dat dit dus zou impliceren dat alle samenwerkingsverbanden moeten worden heroverwogen. Dit argument gaat volgens de adviescommissie echter niet op omdat het in onderhavige casus, door internationaal gezaghebbende juridische entiteiten waaronder het IGH, vastgesteld is dat het aannemelijk is dat sprake is van grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden, waaronder mogelijk genocide. Wil *Tilburg University* haar eigen status als morele actor bevestigen, dan vereist dit naar oordeel van de adviescommissie dat zij in actie moet komen. Het feit dat de gezamenlijke activiteiten die in het kader van de samenwerking met de partnerinstellingen worden ontplooid niet direct met mensenrechtenschendingen in verband kunnen worden gebracht, doet daar naar oordeel van de adviescommissie niets aan af. Voor de commissie weegt zwaar dat de Israëlische partnerinstellingen zich onvoldoende kritisch verhouden tot de mensenrechtenschendingen in Gaza. Daarmee maken zij naar oordeel van de adviescommissie hun verantwoordelijkheden niet waar die horen bij hun rol als getuige en omstander, terwijl juist van universiteiten meer kan worden verwacht ten aanzien van de verplichtingen die horen bij deze rollen. Precies daarom kan *Tilburg University* in dit geval niet passief blijven als indirecte getuige van Israëlische partners.

In het licht van het bovenstaande, adviseert de commissie om de bestaande samenwerkingen met Israëlische partnerinstellingen op het terrein van onderzoek op te schorten en om geen studenten meer vanuit Nederland naar Israëlische partnerinstellingen te sturen. De commissie overweegt daarbij dat het uitzenden van studenten op gespannen voet staat met de wijze waarop *Tilburg University* haar Israëlische partners wil en moet aanspreken. De commissie adviseert *Tilburg University* echter wel om

studenten en stafleden uit Israël te blijven verwelkomen die naar onze universiteit willen komen.⁶⁹ De commissie overweegt daarbij dat sommige studenten wellicht de leiders, diplomaten of onderhandelaars van morgen zullen zijn. De adviescommissie acht het van belang om hen (en individuele wetenschappers) toegang te bieden tot een academische omgeving waarin in alle vrijheid gediscussieerd kan worden over de complexiteit en het brede scala aan ideeën en meningen waarmee ze mogelijk te maken zullen krijgen, zeker nu dit binnen Israëlische partnerinstellingen niet altijd mogelijk lijkt te zijn. Waar mogelijk zou Tilburg University daarom extra moeite moeten doen om deze rol van de partneruniversiteiten over te nemen, in deze tijden waarin het moeilijk is voor Israëlische universiteiten om academische waarden hoog te houden. Tilburg University zou zich ook extra gastvrij moeten opstellen tegenover studenten en wetenschappelijke staf uit Gaza wier universiteiten zijn verwoest. De adviescommissie meent met deze laatste suggestie binnen haar mandaat te blijven: het hoort bij de rol als (indirecte) omstander en getuige om oog te hebben voor alle partijen in een conflict.

Doordat de commissie de moraliteit centraal heeft gesteld in haar afwegingen, wijkt haar deliberatie sterk af van de argumentatieve route die doorgaans wordt gekozen rondom deze kwestie. In de standaard route staat het begrip 'academische vrijheid' centraal; dit geldt zowel voor de argumentaties die zich verzetten tegen het verbreken of opschorten van de samenwerkingsverbanden als voor de argumentaties die dit juist bepleiten. De adviescommissie meent dat er nogal wat problemen zijn met het centraal stellen van dit begrip in deze kwestie. Zo heeft het begrip 'academische vrijheid' geen vaste inhoud en is er bijvoorbeeld geen eensgezindheid over het object waarop deze vrijheid betrekking heeft: volgens sommigen is of hoort dit een eigenschap te zijn van academici terwijl het volgens anderen juist een eigenschap is of hoort te zijn van instellingen. De verdeeldheid over de inhoud van het concept leidt ertoe dat nogal eens voor een invulling van het begrip wordt gekozen die het beste past bij het concrete oordeel dat men heeft over de kwestie. Daarnaast plaatst de adviescommissie kanttekeningen bij het centraal stellen van één centrale waarde of één centraal principe in morele vraagstukken als deze. Morele waarden en principes krijgen betekenis in een netwerk van waarden en principes en daarin past het niet om één waarde uit het verband lichten en deze te verabsoluteren. Bovendien ontspoot in de visie van de commissie de oordeelsvorming over deze kwestie door het centraal stellen van 'academische vrijheid' als waarde. Academische vrijheid is *niet* het hoogste doel de universiteit, noch een absolute waarde. Ze is zelfs beter te begrijpen als een instrumentele waarde dan een waarde-in-zich, één die wetenschappers *ondersteunt* in hun zoektocht naar waarheid, waarachtigheid en verantwoordelijkheid.

Er past nog een opmerking bij de onderbouwing van dit advies. In de langlopende discussie over of Nederlandse universiteiten al dan niet moeten samenwerken met Israëlische universiteiten, is de kernvraag doorgaans of deze laatste moeten worden getroffen door een boycot. De idee van een boycot heeft ontegenzeggelijk de connotatie van het uitdelen van een straf. De adviescommissie benadrukt dat haar advies *niet* moet worden geplaatst in het kader van het streven naar een boycot, omdat de moraliteit als relationeel gebeuren niet straft. Het heroverwegen van relaties moet moreel gezien worden geplaatst in de context van het vrije handelen van de morele actor, in dit geval dus van Tilburg University. Relevant is in de visie van de adviescommissie dat Tilburg University in actie moet komen om haar eigen status als morele actor te bevestigen. De consequenties hiervan kunnen door sommigen worden ervaren als straf maar dat is niet de intentie van de handeling. Bovendien overstijgt het middel van een boycot het relationele. Het behandelt de betrokkenen allen op dezelfde wijze, zonder naar de specifieke omstandigheden te kijken. Dat past niet bij de zorgvuldige afwegingen die de commissie voorstaat. De commissie erkent ook dat het handelen van Tilburg University in deze geen of slechts een minimale impact zal hebben in termen van concrete gevolgen relevant voor de casus. Het overweegt echter ook dat de impact van symbolische handelingen niet moet worden onderschat.

Tot slot adviseert de commissie het CvB te werken aan bewustzijn onder Tilburg University medewerkers ten aanzien van gevoelige samenwerkingsverbanden. Borg dat onderzoekers reflecteren op met wie onderzoek wordt gedaan voorafgaand aan het aangaan van samenwerkingsverbanden. Geef hiervoor handvatten door het normatieve afwegingskader goed in te bedden met de bijbehorende *governance*.

---

⁶⁹ Binnen de daarvoor geldende kaders zoals die omtrent kennisveiligheid.

5. Conclusies en aanbevelingen

Met dit onderzoek heeft de adviescommissie getracht de volgende vraag te beantwoorden:

Wat zijn, vanuit haar academische en institutionele waarden, de (morele) verantwoordelijkheden van onze universiteit en welke handelingsopties volgen daaruit in de context van het conflict Israël-Gaza?

Uit de eerste screening (Bijlage 1: QuickScan) volgt dat er een gerede kans is op grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden door de Israëlische defensie in Gaza en er zijn ook indicatoren dat er vermoedelijk sprake is van grote verwevenheid tussen de Israëlische defensie en de academische partners waarmee Tilburg University samenwerkt. Deze QuickScan geeft aanleiding tot verhoogde waakzaamheid en verder onderzoek.

De adviescommissie concludeert vervolgens dat door toonaangevende internationale juridische en quasi-juridische instanties is vastgesteld dat grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden, waaronder schendingen van dwingend recht door de Israëlische defensie in Gaza, aannemelijk zijn.

Op basis van haar onderzoek komt de adviescommissie tot de conclusie dat het onwaarschijnlijk is dat de activiteiten die Tilburg University ontplooit in het kader van de samenwerking met Israëlische universiteiten bijdragen aan de mensenrechtenschendingen. De bronnen – aangevuld met de interviews – roepen wel een beeld op van stevige verwevenheid van de universitaire partners met de Israëlische defensie op het terrein van onderwijs en onderzoek. Partneruniversiteiten in Israël roepen vooralsnog niet op tot een halt aan deze inbreuken, integendeel zij stellen hun expertise ter beschikking van het beleid en de maatregelen van de Israëlische regering in Gaza. De adviescommissie hecht ook veel waarde aan de observatie dat de onderzochte partneruniversiteiten zich niet voldoende kritisch verhouden tot de mensenrechtenschendingen bij de beantwoording van de morele vraag hoe Tilburg University zich vanuit moreel perspectief moet verhouden tot de samenwerking met de academische partners in Israël. De partneruniversiteiten maken de verantwoordelijkheden niet waar die horen bij hun rol als getuige en omstander van de mensenrechtenschendingen in Gaza waardoor Tilburg University niet passief kan blijven en in actie moet komen.

Concluderend, op basis van dit onderzoek adviseert de adviescommissie Tilburg University om, binnen juridische en bestuurlijke kaders, de onderzochte samenwerkingsactiviteiten met de academische partners op te schorten.

AANBEVELINGEN

❖ AANBEVELING 1: UITWISSELING

Zend geen studenten en medewerkers vanuit Tilburg University naar de Israëlische partneruniversiteiten maar behoud de mogelijkheid om studenten en medewerkers van de Israëlische partners te ontvangen.

❖ AANBEVELING 2: ONDERZOEK

Schort, binnen de juridische en bestuurlijke kaders, onderzoekssamenwerkingen met academische partners in Israël op.

❖ AANBEVELING 3: TOEKOMSTIGE SAMENWERKINGSVERBANDEN

Hanteer het voorzorgsbeginsel en zorg ervoor dat nieuwe samenwerkingsverbanden op het gebied van onderzoek, onderwijs en bedrijfsvoering met partners en activiteiten die mogelijk bijdragen aan systematische en grove schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden worden voorgelegd aan de adviescommissie.

❖ AANBEVELING 4: BEWUSTWORDING

Creëer bewustzijn onder Tilburg University medewerkers ten aanzien van gevoelige samenwerkingsverbanden. Borg dat onderzoekers reflecteren op met wie onderzoek wordt gedaan voorafgaand aan het aangaan van samenwerkingsverbanden. Zorg voor een goede inbedding van het mensenrechtelijk afwegingskader en de bijbehorende *governance*. Stel een implementatieplan op die zorgt voor meer kennis van mensenrechten en een beter bewustzijn van met wie onderzoek wordt gedaan bij Tilburg University medewerkers. Implementeer hiertoe de Quick Scan gevoelige samenwerkingsverbanden. Laat het gepaard gaan met een informatiecampagne over mensenrechten, en kennisveiligheid (*dual use*).

Dit advies wordt aangeboden aan het College van Bestuur. De keuze tot welke handeling over te gaan wordt altijd gemaakt door het CvB. Het College van Bestuur beslist of en onder welke voorwaarden de samenwerking kan worden gestart of voortgezet. Bij veranderende omstandigheden op partner-, activiteit-, of contextniveau is het altijd mogelijk om samenwerkingsverbanden opnieuw te beoordelen.

Tot slot dient herhaald te worden dat dit advies ziet op institutionele samenwerkingsverbanden en niet in de weg staat aan individuele samenwerking tussen wetenschappers.

Bijlage 1: Ingevulde QuickScan vooronderzoek

Onderwerp		Vraag	Ja	Nee
1. Partners	1.1	Eén van de partners in het project is geen academische instelling, maar een actor die vanuit zijn aard een risico kan inhouden op betrokkenheid bij schendingen van mensenrechten. Men kan hierbij in het bijzonder denken aan: • (Onderdelen van) politie, leger of andere (publieke en private) veiligheidsdiensten, en andere overheidsdiensten waarvan de werking aanleiding kan geven tot schendingen van mensenrechten; • Bedrijven in sectoren waarin grootschalige schendingen van de rechten van werknemers of omwonenden regelmatig voorkomen (ontginningssector, kledingindustrie, grootschalige plantages, infrastructuur en nutsvoorzieningen (bv. een dam)).		X
	1.2	Eén van de partners is een overheidsinstantie (andere dan een publieke universiteit) in een land met een kwalijke reputatie op het vlak van schending van mensenrechten. Bv. een land dat als 'not free' is aangemerkt in de 'Freedom in the world' index (Freedom House, https://freedomhouse.org/report-types/freedom-world)		X
	1.3	Eén van de partners in het project is een academische instelling die zeer nauw is verweven met een actor genoemd in 1.1. of 1.2.	X	
2. Activiteiten	2.1	Door de aard van de activiteiten en de context is er een risico dat boodschappen worden verspreid in het kader van het project (bv. in trainingen of onderwijs) die aanleiding kunnen geven tot schendingen van mensenrechten (dit kan ook gaan om problematische vereisten van donoren, bv. een formele eis om in medische programma's niet over familieplanning te zullen spreken).		X
	2.2	Er is een risico dat kennis, uitrusting of resultaten die in het kader van de samenwerking wordt verworven, wordt gebruikt/misbruikt om mensenrechten te schenden.		X
	2.3	Er is een risico dat in de marge van het project ('collateral damage') of voorafgaand aan het project mensenrechten worden geschonden (bv. om een proefveld aan te leggen zouden mensen van hun land kunnen verjaagd worden)		X
3. Academische gemeenschap	3.1	Het project wordt (deels) uitgevoerd bij een partner of in een regio waarvan men redelijkerwijs kan verwachten dat de academische vrijheid niet actief wordt beschermd en ondersteund (bv. het niet kunnen uitdragen van minder gebruikelijke of onwelgevallige standpunten; vrijheid in het organiseren van bijeenkomsten naar aanleiding van	X	

		(politieke) actualiteiten; vrijheid om gastsprekers of -docenten uit te nodigen).		
4.Uitkomst screening	4.1	Is een partner binnen de samenwerking zeer waarschijnlijk betrokken bij zware en/of systematische schendingen van de mensenrechten?	X	
	4.2	Zullen activiteiten in het kader van de samenwerking bijdragen tot een schending van de mensenrechten?		X

Bijlage 2: Afwegingskader (versie 2 oktober 2024)

ADVIESCOMMISSIE SAMENWERKINGSVERBANDEN MENSENRECHTELIJK AFWEGINGSKADER

VOORWOORD

De universiteit hecht aan samenwerking met externe partijen. Samenwerking biedt kansen voor onderzoek, onderwijs en impact maar kan ook risico's opleveren, bijvoorbeeld wanneer belangrijke (academische) waarden worden aangetast. Zo staat Tilburg University (Tilburg University) voor academische vrijheid en onafhankelijkheid en voor wetenschappelijke integriteit, kennis en waarheid, (zelf-)kritiek en discussie, en openheid en vertrouwen. De vrijheid van elke onderzoeker om zelf keuzen te maken over onderzoek en samenwerkingspartners is daarbij een belangrijke verworvenheid.

De waarden van de universiteit kunnen echter ook onder druk komen te staan wanneer wordt samengewerkt met externe partijen. Zo kan deze samenwerking plaatsvinden onder complexe omstandigheden, waarbinnen de universiteit als vrijplaats in dienst van de waarheid in het geding komt, of de ethische en methodologische voorwaarden voor verantwoord onderzoek en onderwijs niet gewaarborgd kunnen worden. Daarnaast kunnen de resultaten van (bepaalde vormen van) onderzoek worden gebruikt door partijen die bijvoorbeeld de mensenrechten sterk veronachtzamen, terroristische of militaire motieven hebben of activiteiten ontplooiën die niet duurzaam zijn of schadelijk voor de leefomgeving. Ook kan het voorkomen dat (beoogde) samenwerkingspartners direct of indirect bijdragen aan grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden. Door met deze partijen samen te werken, kan de universiteit onbedoeld ook bijdragen aan het legitimeren van dergelijke activiteiten. De universiteit heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid om goed te doen en leed of schade te vermijden en om de waardigheid en fundamentele rechten van mensen en haar eigen waardigheid te respecteren.

Om ervoor te zorgen dat samenwerkingsverbanden in lijn zijn met haar waarden, heeft Tilburg University een adviescommissie samenwerkingsverbanden (hierna: adviescommissie) ingesteld. Deze adviescommissie ontwikkelt een normatief afwegingskader aan de hand waarvan advies kan worden gegeven zodat de universiteit weloverwogen keuzen kan maken bij het aangaan dan wel continueren van samenwerkingen met externe partners. Het uiteindelijke advies beoogt de volgende vraag te beantwoorden:

Wat zijn, vanuit haar academische en institutionele waarden, de (morele) verantwoordelijkheden van de universiteit en welke handelingsopties volgen daaruit in een gegeven casus?

Dit afwegingskader richt zich vooralsnog op de verantwoordelijkheden van de universiteit in het licht van casussen waarin mensenrechten mogelijk in het geding zijn, maar zal worden uitgebreid tot een breder normatief afwegingskader waarin ook casussen kunnen worden meegenomen waar vragen rondom kennisveiligheid en duurzaamheid spelen. In een later stadium zal er ook een *governance* structuur geformuleerd worden. In deze versie van het kader ligt de focus op een snelle maar zorgvuldige start van het afwegingsproces.

1. DE UNIVERSITEIT EN MENSENRECHTEN

Mensenrechten zijn oorspronkelijk ontwikkeld om de relaties tussen de overheid en het individu te regelen. De overheid heeft de plicht om mensenrechten te respecteren, te beschermen en te realiseren, de zogenaamde 'verticale dimensie'. Individuen zijn de rechthebbenden en kunnen, wanneer de overheid de mensenrechten schendt, bij nationale hoven en rechtbanken of voor internationale of regionale instanties beroep aantekenen tegen de staat. Alhoewel instellingen zoals universiteiten en bedrijven geen statelijke actoren zijn, wordt hun toch steeds vaker gevraagd om een rol te spelen waar het gaat om mensenrechten. Dit is de zogenaamde 'horizontale dimensie' van mensenrechten.

Uit de in 2011 door de Verenigde Naties aanvaarde *UN Guiding Principles on Business and Human Rights*¹ volgt dat van niet-statelijke actoren 'gepaste zorgvuldigheid' (*human rights due diligence*) wordt verwacht om te voorkomen dat zij betrokken zijn bij mensenrechtenschendingen. Gepaste zorgvuldigheid is het proces dat organisaties moeten doorlopen om vast te stellen wat de (potentiële) negatieve gevolgen zijn van hun eigen activiteiten en die van externe partners of binnen hun toeleveringsketen voor mensenrechten, en om deze te voorkomen, te beperken en hierover ook rekenschap af te leggen. Gepaste zorgvuldigheid is van toepassing op alle organisaties, maar zal in complexiteit variëren, afhankelijk van de omvang van de organisatie, het risico en de ernst van (mogelijke) mensenrechtenschendingen, en de aard en context van de activiteiten. Zo zijn er bijvoorbeeld meer voorzorgsmaatregelen nodig in (post)conflict- of fragiele contexten.

Het normatieve afwegingskader sluit hierbij aan. Uitgangspunt daarbij is dat universiteiten niet-statelijke actoren zijn die groot en invloedrijk genoeg zijn om zich aangesproken te moeten voelen door de 'horizontale verantwoordelijkheid' zoals verwoord door de Verenigde Naties. Tegelijkertijd zijn universiteiten ook eigenstandige morele actoren van wie op basis van hun eigen morele verantwoordelijkheid en kernwaarden gepaste zorgvuldigheid mag worden verwacht. Deze behelst in ieder geval een inspanningsverplichting om in voorkomende gevallen (1) te onderzoeken of er een redelijk vermoeden bestaat van betrokkenheid bij grove en systematische, schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden en, indien dat het geval is, om (2) vanuit moreel oogpunt haar positie te overwegen en bepalen tegenover de samenwerking of de samenwerkingspartner.

2. DE ROL EN POSITIE VAN DE ADVIESCOMMISSIE

De adviescommissie analyseert en beoordeelt, op verzoek van het College van Bestuur, nieuwe en bestaande samenwerkingen met externe partners in situaties en bij kwesties waar mensenrechten mogelijk in het geding zijn. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om partners die betrokken zijn bij landen waarvoor nationale of internationale beperkingen gelden, of die mogelijk betrokken zijn bij systematische en grove schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden.

De adviescommissie adviseert vervolgens of en onder welke voorwaarden deze samenwerkingen kunnen worden gestart, voortgezet, opgeschort of beëindigd. Indien nodig stelt de adviescommissie voor specifieke gevallen een werkgroep in met de benodigde expertise om de informatie te verzamelen en te analyseren die nodig is om een oordeel te vormen en een weg te maken.

De adviescommissie kan daarnaast ook ongevraagd advies geven over gevoelige contexten en onderwerpen (eventueel aangedragen door relevante instanties of vertegenwoordigers van studenten en medewerkers binnen de universiteit). Hiertoe volgt de adviescommissie actief mondiale ontwikkelingen.

De adviescommissie adviseert het College van Bestuur en is onafhankelijk. Het College van Bestuur heeft zich gecommitteerd de adviezen van de adviescommissie zwaar te laten wegen, maar maakt haar eigen onderbouwde bestuurlijke afweging. De adviescommissie rapporteert transparant aan de Tilburg University-gemeenschap.

---

¹ UN.Doc. A/HRC/17/31 (Mar.21 2011) Special Representative of the Secretary-General on the Issue of Human Rights and Transnational Corporations and Other Business Enterprises, Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework.

Het is belangrijk dat medewerkers van Tilburg University zich ervan bewust zijn dat hun activiteit of de partner waarmee ze samenwerken problematisch kan zijn in verband met mensenrechtenschendingen (of anderszins). Hier ligt een taak voor de universiteit om te werken aan de bewustwording van medewerkers.²

3. OVER WELKE VORMEN VAN SAMENWERKING BRENGT DE COMMISSIE ADVIES UIT?

De adviescommissie kan advies uitbrengen over eenmalige of langdurige samenwerkingsverbanden van Tilburg University op het terrein van onderwijs, onderzoek, impact en bedrijfsvoering. Het gaat daarbij om:

- Samenwerkingen die Tilburg University heeft of wenst te ontwikkelen met een of meerdere externe partners. Dit kunnen universitaire partners zijn (inclusief de centrale universiteit en decentrale eenheden die deel uitmaken van de universiteit) maar ook niet-universitaire partners in zowel de publieke als private sector, in bilaterale of multilaterale vormen van samenwerking.
- Samenwerkingen die zijn of worden afgesloten met een contract dat door de Tilburg University als instelling wordt ondertekend. Dit kan ook middels een machtiging door een centrale dienst of door een afdeling binnen Tilburg University worden gedaan.
- Nieuwe samenwerkingen die Tilburg University wenst te ontwikkelen op het gebied van onderwijs, onderzoek, impact en bedrijfsvoering, of reeds bestaande samenwerkingen. Dit laatste is bijvoorbeeld mogelijk wanneer gewijzigde omstandigheden bij een partner hiertoe aanleiding geven.
- Samenwerkingen met Nederlandse partners (of Nederlandse financiering) en internationale samenwerkingen, met niet-Nederlandse partners of niet-Nederlandse financiering.

De adviescommissie kan organisaties als geheel evalueren, onderdelen van de organisatie van de samenwerkingspartner, en ook de activiteiten die uitgeoefend (zullen) worden in het kader van de samenwerking. Het mensenrechtelijk afwegingskader wordt niet toegepast op het niveau van een land of een regime. De adviescommissie adviseert ook niet over individuele relaties tussen wetenschappers.

4. HET PROCES VAN OORDEELSVORMING DOOR DE COMMISSIE

In deze paragraaf beschrijven we hoe de commissie tot een (advies)oordeel komt en waarover ze een oordeel vormt. Het proces is onderverdeeld in drie fasen.

FASE 1: HET VERZOEK

De adviescommissie kan een verzoek krijgen vanuit het College van Bestuur. Daarnaast kan de commissie ook zelf besluiten tot een onderzoek.

De verzoeker van het advies verstrekt, na het doorlopen van een eerste screening (zie bijlage), een document met daarin onder andere:

- De partners in de (beoogde) samenwerking;
- De aard en geschiedenis van de (beoogde) samenwerking, het academische belang en (indien relevant) de juridische implicaties van het wijzigen van de bestaande samenwerking.
- De redenen voor het verzoek om onderzoek en advies.

---

² Dit is onder voorbehoud van de definitieve governance structuur die nog ontwikkeld wordt.

De adviescommissie stelt indien nodig een thema werkgroep in en benoemt extra (ad hoc) leden met relevante expertise over de context of het onderwerp. De thema werkgroep voert het onderzoek naar de specifieke casus uit en gebruikt hierbij het mensenrechtelijk afwegingskader. Minimaal een van de leden van de adviescommissie is altijd lid van de thema werkgroep.

FASE 2: HET ONDERZOEK

De eerste onderzoeksvraag is of er zeer waarschijnlijk sprake is van systematische en grove schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden in het land of in het gebied waar de partner opereert. Het is belangrijk om te benadrukken dat het niet aan de universiteit is om vast te stellen of ernstige schendingen van de mensenrechten plaatsvinden door relevante overheden of niet-staatelijke actoren. Deze verantwoordelijkheid ligt bij staatsrechtelijke of quasi-staatsrechtelijke autoriteiten.

Indien wordt geconstateerd dat er zeer waarschijnlijk sprake is van systematische en grove schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden zal een ingestelde themawerkgroep een specifiek samenwerkingsverband gelegen in dat gebied of land op drie niveaus kunnen evalueren. Deze niveaus zijn:

- De activiteiten die in het kader van de samenwerking worden ontplooid.
- De partner waarmee wordt samengewerkt.
- In geval van samenwerking met een universitaire partner: de academische context waarbinnen de samenwerking plaatsvindt.

Daarbij worden de onderstaande vragen gesteld:

1. In hoeverre draagt de activiteit bij aan mensenrechtenschendingen (bijvoorbeeld door gebruik of misbruik kennis)?
2. In hoeverre is de partner van Tilburg University direct of indirect betrokken bij mensenrechtenschendingen?
3. In hoeverre kan (in het geval van een universitaire samenwerkingspartner) de universitaire gemeenschap voldoende opereren volgens de academische waarden?

De adviescommissie betreft in haar onderzoek:

- De mate waarin de instelling academische vrijheid handhaaft.
- De staat van dienst van de beoogde partner op het gebied van de betreffende kwestie en op het gebied van de eerbiediging van de mensenrechten in het algemeen.
- Het formele en informele beleid en de standpunten van de beoogde partner.
- De mate waarin er onderscheid kan worden gemaakt tussen verschillende organisatorische eenheden (bijv. faculteiten) van een instelling en/of tussen verschillende activiteiten (onderzoek/studentenuitwisseling etc.).
- De vraag of de leiding en het bestuur van de instelling voldoende autonoom/onafhankelijk zijn van het regime.
- In welke mate de instelling/faculteit verbonden is met militair onderzoek.
- De risicofactoren met betrekking tot het gebruik van onderzoeksgegevens, methodologieën en technologieën.

Het is belangrijk te onderstrepen dat ook hier de werkgroep niet zelfstandig historisch of empirisch onderzoek kan of zal verrichten. De werkgroep zal met name richten op het identificeren van gezaghebbende bronnen en zal haar oordeel over de stand van zaken hierop (moeten) baseren. Voorbeelden van mogelijke gezaghebbende bronnen zijn:

- Platforms en partners voor kennisbeveiliging en integriteit (waaronder het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, UNESCO, etc.).
- Het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken en/of specifieke ambassades;
- Nationale en internationale gerechtelijke uitspraken.
- NGO's die actief zijn in de specifieke context en over het specifieke onderwerp;
- Medewerkers en studenten met achtergronden in de specifieke context of over het specifieke onderwerp.
- Academische publicaties en relevante rapporten, en;
- Media.

De adviescommissie kan:

- De academici horen die betrokken zijn bij het verzoek om hun perspectieven te begrijpen en gebruik te maken van hun inzichten.
- Openbare of privégesprekken voeren met medewerkers en studenten die relevante standpunten met de commissie willen delen.
- Andere deskundigen raadplegen om aanvullende inzichten te verkrijgen.

FASE 3: HET ADVIES-OORDEEL VAN DE COMMISSIE

Deze fase komt alleen in beeld als in fase 2 de conclusie is getrokken dat de samenwerkingspartner zeer waarschijnlijk direct of indirect is betrokken bij grove en systematische schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden. In deze derde fase wordt expliciet de morele vraag gesteld: hoe moeten we ons als universiteit tot deze samenwerking of deze samenwerkingspartner verhouden, gegeven deze vastgestelde betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen? Is de universitaire partner (desondanks nog steeds) een enclave van hoop? In welke mate kan de samenwerking worden gerechtvaardigd tegenover de academische gemeenschap en de samenleving als geheel?

De adviescommissie kan tot de volgende adviezen (niet uitputtend) komen:

- Samenwerking kan zonder omhaal worden voortgezet.
- Samenwerking moet ondanks betrokkenheid bij schendingen worden geïntensiveerd.
- Samenwerking moet onder voorwaarden worden voortgezet.
- Samenwerking moet worden afgebouwd of zelfs gestopt.

De keuze tot welke handeling over te gaan wordt altijd gemaakt door de verantwoordelijke bestuurder. De gepaste zorgvuldigheidsbenadering vraagt naast het identificeren en beoordelen van werkelijke en potentiële negatieve effecten op de rechten van de mens om maatregelen die dit effect kunnen stoppen, voorkomen of beperken. De commissie heeft naast het aanreiken van het principiële advies ook de mogelijkheid om handelingsopties aan te reiken aan het CvB.

Mogelijke handelingsopties zijn (niet uitputtend):

- De positie van Tilburg University bekendmaken bij de partner.
- Protest aantekenen bij de partner.
- In (al dan niet publieke) dialoog gaan met de partner.
- In publieke dialoog gaan met de partner.

- Bevriezen van (een deel) van de relatie.
- Opschorten van relatie.
- Verbreken van relatie.

Ook hier geldt dat de keuze tot welke handeling over te gaan altijd wordt gemaakt door de verantwoordelijke bestuurder. Het advies wordt aangeboden aan het College van Bestuur. Het College van Bestuur beslist of en onder welke voorwaarden de samenwerking kan worden gestart of voortgezet. De adviescommissie kan worden geconsulteerd over mogelijke vervolgacties.

Bij nieuwe ontwikkelingen kan de adviescommissie haar advies bijstellen.

De adviescommissie zal de adviesaanvraag, de samenstelling van de themawerkgroep en een substantiële samenvatting van haar adviezen publiceren op haar webpagina, tenzij er dwingende mensenrechtelijk relevante redenen zijn om dat niet te doen.

Grondige documentatie van het verzoek, het proces en het advies wordt gearchiveerd.

De procedures en taakomschrijving voor de adviescommissie worden een jaar na instelling van de commissie geëvalueerd. Tussentijds kan de procedure worden aangepast, gezien de proeffase waarin de commissie zich bevindt.

5. SAMENSTELLING ADVIESCOMMISSIE

De adviescommissie bestaat uit ten minste vier vaste leden (inclusief de voorzitter). Ad hoc kunnen leden op basis van expertise worden uitgenodigd voor thema werkgroepen.

De permanente leden hebben ten minste:

- Academische expertise in juridische zaken, onderzoeks-integriteit en/of ethiek.
- Ervaring met het werken in een gevoelige context of met controversiële onderwerpen, en;
- Politieke en maatschappelijke gevoeligheid.

De voorzitter van de adviescommissie is een hoogleraar van een van de faculteiten met expertise en ervaring in deze kwesties. Ten minste één ander lid van de commissie is een academicus van een andere faculteit. De samenstelling van de commissie moet de diversiteit van de universiteit weerspiegelen.

Als de aanvraag betrekking heeft op samenwerkingsverbanden waarbij een van de commissieleden betrokken is, zal dit lid zich onthouden van deelname aan de inhoudelijke beoordeling, maar actief blijven in de commissie voor wat betreft procedurele zaken.

De adviescommissie wordt aangevuld met een beleidsadviseur die de relevante informatie verzamelt en de in dit document beschreven procedures van de commissie ondersteunt.

De huidige samenstelling van de adviescommissie is als volgt:

Prof. Dr. Nicola Jägers (voorzitter),
Hoogleraar Mensenrechten
Prof. Dr. Wim Dubbink (lid),
Hoogleraar Ethiek van Bedrijf en Organisatie
Prof. Dr. Esther Keymolen (lid),
Hoogleraar Regulering van digitale technologie
Prof. Dr. Juliette Schaafsma (lid)
Hoogleraar Cross-culturele interactie

Bijlage 3: Bronnen

1. Preamble van de Universele verklaring van de rechten van de mens. <https://www.amnesty.nl/encyclopedie/universele-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens-uvrm-volledige-tekst>
2. UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPs), resolutie 17/4, 16 juni 2011. https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf
3. OCHAs Reported Impact Snapshot for Gaza <https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-25-september-2024>
4. ICJ, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), Provisional Measures (Order of 26 January 2024), <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20231228-app-01-00-en.pdf#page=72>
5. Rechtsoverweging 144 - ICJ, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), Provisional Measures (Order of 26 January 2024), <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20231228-app-01-00-en.pdf#page=72>
6. Para.46. - ICJ, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), Provisional Measures (Order of 26 January 2024), <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20231228-app-01-00-en.pdf#page=72>
7. Para. 47-53. - ICJ, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), Provisional Measures (Order of 26 January 2024), <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20231228-app-01-00-en.pdf#page=72>
8. ICJ, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), Request for the modification of the Order of 26 January 2024 indicating provisional measures - Order of 28 March 2024, <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240328-ord-01-00-en.pdf>.
9. ICJ, Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), Request for the modification of the Order of 28 March 2024 indicating provisional measures - Order of 24 May 2024, <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20240524-ord-01-00-en.pdf>.
10. <https://dirco.gov.za/south-africa-delivers-evidence-of-israel-genocide-to-icj/>
11. Report of the Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People and Other Arabs of the Occupied Territories, 20 September 2024, A/79/363 (<n2427119.pdf>)
12. ICJ, Legal Consequences arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, 19 July 2024. <https://www.icj-cij.org/case/186>
13. Rechtsoverweging 223. ICJ, Legal Consequences arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, 19 July 2024. <https://www.icj-cij.org/case/186>
14. Rechtsoverweging 243. ICJ, Legal Consequences arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, 19 July 2024. <https://www.icj-cij.org/case/186>
15. Statement of ICC Prosecutor Karim A.A. Khan KC: Applications for arrest warrants in the situation in the State of Palestine: <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-kc-applica.ons-arrest-warrantssituation-state>
16. <https://www.icc-cpi.int/news/situation-state-palestine-icc-pre-trial-chamber-i-issues-warrant-arrest-mohammed-diab-ibrahim>.
17. <https://www.icc-cpi.int/news/situation-state-palestine-icc-pre-trial-chamber-i-rejects-state-israels-challenges>.

18. S/RES/2735(2024), 10 juli 2024. <https://digitallibrary.un.org/record/4051310?v=pdf&ln=en>
19. Definitie Jus Cogens: <https://legal.un.org/ilc/reports/2019/english/chp5.pdf>
20. <https://atuda.org.il/>
21. Maya Wind, *Towers of Ivory and Steel*, Verso, 2024.
22. <https://atidimidf.co.il/wp-content/uploads/2023/08/%D7%97%D7%95%D7%91%D7%A8%D7%AA-%D7%9C%D7%93%D7%A4%D7%95%D7%A1-%D7%90%D7%A0%D7%92%D7%9C%D7%99%D7%AA-compressed.pdf>
23. <https://www.runi.ac.il/en/students/extracurricular/migdolor/>
24. <https://en-engineering.tau.ac.il/Engineering-Faculty-Electrical-Engineering-Galim-Program>
25. <https://www.biu.ac.il/en/article/11369>
26. <https://elbitsystems.com/blog/community-of-ingenuity/>
27. <https://www.washingtonjewishweek.com/from-medicine-to-high-tech-how-the-hebrew-university-of-jerusalem-unique-partnership-with-israel-defense-forces-is-bettering-the-world/>
28. <https://www.972mag.com/tau-army-militarization-palestinian-students/#:~:text=The%20university%20is%20playing%20host,and%20well-educated%20academics.%E2%80%9D>
29. <https://magazine.haifa.ac.il/index.php/winter-2018/113-university-of-haifa-to-lead-israel4>
30. Maya Wind, *Towers of Ivory and Steel*, Verso, 2024.
31. <https://adri.technion.ac.il/our-aim/>
32. <https://www.inss.org.il/team/>
33. <https://en-sectech.tau.ac.il/>
34. <https://ict.org.il/en> <https://ict.org.il/ct-solutions/>
35. <https://adri.technion.ac.il/our-aim/>
36. <https://besacenter.org/researchers/#Senior>
37. <https://www.trdf.co.il/eng/kolkoreinfo.php?id=2167>
38. Maya Wind, *Towers of Ivory and Steel*, Verso, 2024.
39. https://www.technion.ac.il/wp-content/uploads/2014/07/INDUSTRY-GUIDE-TO-TECHNION_L.pdf
40. <https://elbitsystems.com/blog/where-robots-go-to-play/>
41. <https://elbitsystems.com/research-development/>
42. <https://english.tau.ac.il/nanoscience>
43. <https://www.rttnews.com/630964/elbit-systems-israel-institute-of-technology-to-establish-new-vision-systems-research-centre-quick-facts.aspx?Arch=1>
44. <https://ece.technion.ac.il/industrial-affiliate-program/our-partners/>
45. https://tilabs.tau.ac.il/Our_Partners_Already
46. <https://aerospace.technion.ac.il/events/focus-on-the-industry-elbit>
47. <https://engineering.biu.ac.il/en/node/11822>
48. <https://elbitsystems.com/blog/the-odyssey-of-the-chief-scientist/>
49. <https://www.reuters.com/article/technology/lockheed-martin-in-research-deal-with-israel-tech-company-yissum-idUSKCN0HV0T6/>
50. https://www.yissum.co.il/press_release/gamgee-and-the-hebrew-university-partner-on-the-development-of-pioneering-machine-learning-algorithms-to-protect-smart-homes-and-iot/
51. <https://birad.biz/technologies-developed-by-bar-ilan-university-researchers-attracts-the-attention-of-elbit-systems/>
52. <https://www.timesofisrael.com/israeli-developer-of-vr-drone-system-used-by-idf-in-hamas-war-raises-40m/>
53. <https://www.biu.ac.il/en/article/580705>
54. <https://www.jpost.com/israel-news/article-789721>
55. <https://www.technion.ac.il/en/2024/05/association-of-university-heads-israel-vera/>
56. <https://en.rector.huji.ac.il/news/declaration-hebrew-university-senate-050624>
57. <https://www.inss.org.il/publication/a-year-perspective/>
58. <https://besacenter.org/reconstruction-of-gaza-is-the-way-to-regain-initiative-in-the-iron-swords-war/>

59. <https://www.runi.ac.il/en/students/rights-of-reservists/the-mobilization-of-the-university-in-the-iron-swords-war-en/>
60. <https://www.runi.ac.il/en/whats-up-lobby/news/students-volunteer>
61. <https://knowbdsinIsrael.com/professors/>
62. <https://mesana.org/advocacy/committee-on-academic-freedom/2024/01/23/letter-condemning-punitive-measures-against-palestinian-students-in-israeli>
63. Loose, Donald, 2016. *De Universiteit. Een leerschool in humanisering*. Valkhof: Nijmegen.